

Társadalmi,
irodalmi, művészeti,
sport, gazdasági
és egyéb
vegyes rovatokkal.

MEGJELENIK
1884. januártól
minden kedden.

SZEMLE

VEGYESTARTALMU HETILAP

ILLUSZTRÁLT GAZDASÁGI ÉS SPORTROVATOKKAL

Előfizetési árak:
Negyedévre... 2 ft 50
Fél évre ..... 5 —

Előfizetések és levelek
a «Szemle» szerkesztő-
ségi és kiadóhivatalába
BUDAPEST
Váczi-körut 17. sz. a.
küldendők.

Első évfolyam. 3-ik sz.

SZERKESZTŐK:

Gróf ZICHY IMRE, BALÁZS SÁNDOR és Gróf KREITH BÉLA.

Budapest, 1884. jan. 1.

A „Szemle“ t. olvasóihoz.

Lapunk 1-ső, 2-ik és 3-ik számait elküldtük a vagyonosabb és igazán legintelligensebb olvasó-közönségnek. Mind igazi urak és kisebb-nagyobb körben ugyyszólván vezérei a közönségnek azok, kik a Szemle eddig megjelent számait megkapták s azt megrendelni sziveskedtek.

Csodálkozással tapasztaltuk, hogy a valódi uri, gentry-osztály tagjai közt is találkoztak olyanok (bár kevesen), kik lapunkat nem tartották meg. Azért csodálkozunk e felett, mert különösnek tartjuk, hogy ma, midőn minden osztály, katonai, kereskedelmi, papi vagy polgári — rendelkezik **legalább egy lappal, a melyet sajátjának tart** — a melyben eszméket cserél hozzá-hasonlóival, az uri-osztálynak miért ne lenne kizárólag az ő érdekeivel foglalkozó lapja?

Reméljük, kevesen lesznek közülünk azok, kik e kérdésben velünk egyet nem értenek.

Nyíltan kimondjuk, hogy legintelligensebb közönségünknek ugy erkölcsi, mint anyagi támogatását (előfizetés), reméljük és elvárjuk, mert csak is ez esetben produkálhat a Szemle az uri gentry-osztály érdekét előmozdító nagy eredményeket.

A magyar uriosztály tagjaihoz.

Különböző dolog, ha valaki uri-kasztot akar teremteni, meg ha öntudatra ébreszteni törekszik azt a társadalmi osztályt, mely a multban ezer évig a haza föntartója volt.

Megkéstünk volna vele, ha e nagy és szép célrt irtuk volna zászlónkra. E feladat erőnkert is túlhaladná. Szerencsére ma már nincsen rá szükség: az az osztálya a magyar társadalomnak, a melynek mi irunk, nem várt arra, hogy saját érdekeinek fölismerésére valaki rávezesse.

Hogy mik azok a jelenségek, melyek fényesen tanuskodnak e mellett, azoknak fölisorolása nem tartozik e czikk keretébe. Mi csak örömmel konstatáljuk, hogy a társadalmi életben és a politika terén néhány év óta nagy fontosságú mozgalmak indulnak meg, melyek mig egyrészt a magyar uriosztály cselekvő szereplését, hogy ugy mondjuk: állásfoglalását jelentik, másrészt minden elfogulatlan gondolkodó által a magyar haza legigazibb érdekeinek biztosítékaiul ösmertettek fel.

Nincs benne semmi aggodalomkeltő, hogy ellenhatás is

mutatkozik. Természeti törvény, hogy ez kísérjen minden hatást. Az volna tehát az aggályos tünemény, ha kimaradt volna, mert azt jelentené, hogy ama mozgalmaknak nincs elég erejük. Mikor azonban azt tapasztaljuk, hogy bizonyos oldalról, honnan a nemzet még csak ígérte vete a hazaszeretetnek, a nélkül, hogy tetteket látott volna, mindinkább hevesebb támadások intéztek a magyar haza ezredéves védbástyája ellen, mikor azok a lapok, melyeket a börzeli liberális hirdetőinek lehet legigazabban nevezni, naponkint fokozódó s mindinkább féktelenebbé váló gyűlölséggel rontanak neki a régi jó nemzeti alap ujjaépítésén fáradó kezek munkájának, akkor legigazabb okunk van megalégedéssel tekinteni az események folyását, s a legjobb reményekkel nézni a jövő elé.

E megalégedés és bizó remény azonban ne csábítsa tétlenségre azokat, kik a megindult küzdelemben érdekelve vannak. Nem elég, hogy igazunk legyen, az embereket meg is kell arról győzni tudnunk. S vajjon elérhetjük-e ezt a célrt, ha nyugodtan türjük, hogy az ellenség teletorokkal hirdesse országnak-világnak, hogy az igazság az ő részén van? Mi azt hisszük, abban az időben, mikor minden osztálynak, minden iránynak, sőt minden valamire való cliquenek is meg van a maga orgánuma, **a magyar uriosztálynak még a fentérintett uj szereplése nélkül is birnia kellene egy olyan lappal, melyet kizárólag a saját magáénak nevezhet, s ez adott okot rá, hogy a «Szemlét» megindítottuk.**

Közleményeink megválasztása, a hang, mely lapunkban uralkodik, munkatársaink diszes sora, egyaránt méltóvá teszik e lapot ez osztály támogatására, s azt a reményt keltik bennünk, hogy a Szemlét az uriosztály tényleg el is fogadja a saját közlönyéül.

Az eddig elért eredmény legalább határozottan e mellett tanuskodik. A Szemle körül oly előfizető közönség csoportosult, minővel, büszkén merjük állítani, eddigelé egyetlen magyar lap sem birt. Közel **ezernyi előfizetőnk** ugyanis majdnem kizárólag az ország ama legelőkelőbb és legvagyonosabb osztályából való, melyre épen számitottunk, s melynek tagjaival lapunk programját megismertetni első sorban tartottuk szükségesnek. E névsor közzététele lesz lapunknak legszebb ajánló levele, s egy-szersmind bizonyítéka annak, hogy helyes uton indultunk, midőn a népszerűség-hajhászat divatos eszközeit mellőzve, oly lapot alapítottunk, mely nem a tömeg hiúságainak akar hizelegni, hanem a nemzet intelligenciájának, a társadalom vezéreinek óhajt orgánumul szolgálni.

Mi tehát csak a keretet nyújtjuk, annak betöltését nagyműveltségű olvasóközönségünk közreműködésének engedjük át. Ez irányban tett felhívásunk szintén a leg-szebb eredményt érte el: így eddigelé a következő urak gazdagították becses közleményeikkel a Szemle tartalmát:

Alapi Salamon Tódor, Balassa Béla, Balázs Sándor, gróf Bethlen M., Buda Ádám, Chernel Iván, Déri Gyula, főt. Dvorzsák N. («Egyház» rovatunk vezetője), *Dr. Graul József* (zenekritikus), *Hanvay Zoltán, Katona Béla* («Hadsereg» rovatunk vezetője), *Báró Kemény Béla, gróf Majláth Kálmán, Mészáros K., Porzsolt Kálmán, Reviczky Gyula, Szentiványi E., legifj. gr. Teleky Sándor, Vajda János, gróf Zay Miklós* (Párisból), *gróf Zichy Imre, stb. stb.*

Munkatársaink és előfizetőink diszes sora méltán keltet bennünk reményt, hogy meg fogunk felelhetni feladatunknak, mely abból áll, hogy a magyar uriosztály igényeinek és izlésének megfelelő lapot nyujtsunk. **Mi e cél elérésére mindent megteszünk, ez osztály anyagi és szellemi támogatása nélkül azonban csak részben fog az nekünk sikerülni.** A cél érdekében is óhajtanék tehát, hogy mindazok, kik ez osztály tagjainak vallják magukat, hozzá óhajtanak számittatni, a közös érdekek és együttérzés kapcsán, — lapunk körül minél nagyobb számban csoportosuljanak.

Ismételjük: abban a korban, midőn minden osztály tömöríteni igyekszik az erejét, mikor a papságnak, hadseregnek, szabadkőművességnek, a tőkének, a börzének, az iparnak, a kereskedelemnek, a hivataloknak, egyes irányoknak, sőt személyiségeknek is külön közlönyek vannak, **a magyar uriosztálynak külön orgánium nélkül ma radni nem szabad.**

És ezen a hiányon óhajt és fog segíteni a «Szemle».

Ébredés.

A zsidók és keresztények közti házasságról szóló törvényjavaslatot a főrendiház elvetette.

Lehetetlen, hogy van igaz honfi az országban, tartozzék bármely párthoz, ki ne üdvözlé a főrendiházat, ha nem is azért, hogy elvetette a törvényjavaslatot, de azért, hogy a magyar arisztokrácia életjelt adott magáról s megszűnt halmozni bünt bűnre túl-hosszantartó politikai apáthiája által.

Hol volna az ország, ha a magyar főnemesség hivatását hiven teljesíti hatvanhétől mai napig!

Eltekintve attól, helyes-e a zsidók és keresztények közötti házasságra vonatkozó törvényjavaslat vagy nem, eltekintve minden politikai meggyőződéstől, egyedül mint honát szerető s a magyar nép üdvét kívánó honpolgár akarok a «Pester Lloyd» és «Pester Journal» örjöngésig dühös, a főrendiház ellen intézett támadásaira reflektálni: kérdezve őket, vajjon kik voltak azok, kik ez országban a szabadelvű eszméket fölkarolták s terjesztették, kik voltak azok, kik minden zsarnokságnak útját állva, nem egyszer életök árán tartották fen évszázadokon át ez ország alkotmányát?

Bármint forogatom is agyamban a történelem előttem jól ismert lapjait, ott soha mást, küzdve a szabadságért, mint a magyar nemességet és főnemességet nem találok.

Legkevésbé van joguk azoknak a magyar arisztokráciát eltespedt, dögvészes, reakzionárius instituczióknak tekinteni, kik a «Pester Lloyd» és «Pester Journal» mögött állanak. Vajjon mik volnának ők ma, a magyar arisztokrácia liberálizmusa nélkül?

Mindaddig, míg a magyar arisztokrácia teljesíté kötelességét és éber szemmel őrködött hona és a nép java felett, a nemzet a rosz közlekedések és kereskedelme pangása daczára is jóletnek örvendett.

A paraszt megélt telkén, a kis nemes svarkáján; s a nagybirtokos családja jövőjén, ha közelgett a válás órája, nem kelle, hogy kétségbe essék. De jött a «Pester Lloyd» és a «Pester Journal» embereinek korszaka, melyet az avitítás megszüntetése, a magyar nemzet tönkremenetelére alapított meg.

Ezt követte az emanczipáció behozatala, az uzsora-törvény eltörlése, az általános váltóképeség, a paraszttelkek feloszthatása, stb. Mind ez az egyenlőség és egyenjogúság czimén.

Szép fogalom az egyenlőség és egyenjogúság; sajnálom, hogy nem fogom megélni azt az időt, midőn hazánkban az minden tekintetben üdvösen lesz keresztülvihető.

Nem akarok azon számtalan régi családról szólani, kik ennek következtében egymásután s nem mindnyájan önnönhibájukból mentek tönkre.

Mi megadtuk a parasztnak teljes szabadságát, váltóképesé tettük őt, a nélkül, hogy azelőtt legalább husz évvel lett volna már rendes kötelező közoktatási törvényünk.

Meg is hozta szomorú következményeit.

Váltókat irtak alá: hol 60%-ot fizettek: elhitették velök, hogy 6%; hol 120%-ot, azt mondták, hogy ez csak 12%.

A paraszt, ki tisztességes ember iránt gyanakvó, hisz boros és pálinkás fővel az ámitóknak, és irt mindaddig, míg vagyonából ki nem exekváltak.

Már hetvenhárom vagy hetvennégyben jelent meg egy cikkem a «Hon»-ban, melyben kimutattam, hogy a földi telekkönyvekben az uzsora-törvény megszüntetése folytán, nem egy kötelezvény van 60-tól 200%-ig első és másodhelyen betáblázva.

Már akkor figyelmeztettem cikkem által a kormányt, hogy az uzsora-törvény ujjonnani behozatala ép oly szükséges, mint a mily szent kötelessége a törvényhozásnak a népen segíteni. Bővebben nyilatkozva a lehető módokról is, s előrelátva az okvetetlen bekövetkezendő kivándorlásoknak nagymérvű és minden tekintetben káros horderejét, már akkor indítványoztam a csángó-magyarok betelepítését.

A népnek ezrei vándoroltak ki azóta, messze tengeren túl keresni meg nemcsak kenyerüket, de véres-verejtékekkel szerzett keresményökből itt fizetni uzsora-adóságaikat.

Már most kérdzem, megtörténhetett volna-e mindez, ha a magyar főnemesség mindig szem előtt tartva az ország pórnépeinek műveltségét s belátva azt, hogy az ország megszűnt magyar lenni, ha lent a magyarság enyészni kezd, e minden tekintetben tulhajtott liberálizmusnak előbb megálljt kiált?

Ép ezért, azon reményben, hogy a főrendiház jövőben fogja tudni és teljesíteni hivatásának kötelességét, üdvözlöm e hó 11-iki szavazatának eredményét.

Legyen meggyőződve a «Pester Lloyd» és «Pester Journal», hogy a magyar arisztokráciának az általuk oly gúnyosan hangsúlyozott sport-kedvelése, férfierényné fog válni azon pillanatban, midőn a haza iránti egyéb kötelességeinek is eleget teend, mire hogy képes, december 11-én bebizonyítja.

Alapi Salamon Tódor.

A megyei választások.

Az ország legnagyobb részében végét érte a megyei tisztújítás. Az eredmény az, hogy a legtöbb megye tisztikara megmaradt úgy, a hogy volt. Csak szórványosan fordult elő, hogy a belépők közül egy-kettőt nem választottak meg újból, azok is leginkább magok léptek vissza a kijelöléstől. Mindazáltal mozgalom volt elég. Mintha csak a régi megyei élet napjai tűntek volna ismét fel. Mondhatni, hogy a kedélyek sokkal magasabb hullámvázban voltak mint képviselőválasztások idején. Volt ugyan néhány egyhangú választás is, a hol pályázó sem igen akadt a régi tisztviselőkkel szemben, de a legtöbb megyében volt minden hivatalra két-három konkurrens, s a konferenciák és pártértekezletek egymást érték. Legzajosabb választás azokban a megyékben esett, a hol nemzetiségi érdekek állottak egymással szemben. Ilyen a fogarasi, krassó-szörényi és kolozsmegyei tisztújítás. Azaz *Fogarasmegyében* tulajdonképen valami heves küzdelem nem is volt, hanem a választás eredménye még is nagyon figyelemreméltó, a mennyiben ott a főispáni párttöredék szövetkezett a román nemzetiségiel s így a román nemzetiségi párt minden jelöltjét megválasztották. *Krassó-Szörény*-megyében épen az ellenkező történt; ott a román nemzetiségi párt elbukott ugyan, de igen élénk küzdelem után, melyben hatalmas erejét megmutatta. Az alispáni tisztségre két jelölt volt: Simonescu Leontin eddigi alispán, és Jakabffy Imre, ki a mult választás alkalmával Simonescu ellen megbukott. Most Jakabffy győzött 303 szóval 233 ellen, mi a Simonescu pártnak rendkívüli lehangolást és elkeseredést szült. Még különben a választás megkezdése előtt heves jelenetek színhelye volt a közgyűlési terem; a főispán pedig néhány bizottsági tagot zsandárokkal kísértetett ki a szavazatszedő bizottság helyiségeiből. Választás után Bredicsán bizottsági tag törvénytelennek jelentette ki az eljárást, a román nemzetiségi párthoz tartozók pedig tüntetőleg elhagyták a termet. *Kolozsmegyében* három párt állott egymással szemben; két magyar s egy román. A magyarok jelöltjei Gyarmathy és Józsika voltak; a románoknak nem volt külön jelöltjük, hanem azt kívánták, hogy valamely központi hivatali állás és 3 szolgabírói hely nekik adassék. E czélból alkudozást is folytattak előbb a főispánnal, majd a Józsika párttal, mig végre azt határozták el, hogy Gyarmathy Miklóstra fognak szavazni. Gyarmathy 33 szótöbbséggel győzván, az eredmény kihirdetése itt is rendkívüli elkeseredést keltett, s oly heves jelenetek következtek utána, hogy a kolozsmegyei választásról bátran elmondhatjuk, az volt a legzajosabb. *Brassómegye* tisztújítása a várakozás ellenére meglehetősen nyugodtan ment végbe. A szászok, kik nagy többségben voltak, engedékenyeknek mutatkoztak s a magyar és román igényeket kielégíteni törekedtek. A románok azonban itt is visszavonást keltettek, a miért tulzott igényeiket nem oly mértékben vették figyelembe, a mint ők óhajtották.

A választási eredményekből közöljük a következőket: **Deczember 18-án** választottak: *Borsodmegye*, alispán lett Melczér Gyula, főjegyző Léway József. *Heves*: alispán Majzik Viktor, főjegyző Zalár József. *Mosony*: alispán Pataky Fábán, főjegyző Tóth Imre. *Szilágy*: alispán Szikszay Lajos. **Deczember 19.** *Csongrád*: alispán Stammer Sándor, főjegyző Fekete Márton. *Szabolcs*: alispán Zoltán János, főjegyző Miklós László. *Sáros*: alispán Péchy Zsigmond, főjegyző Tachy Mihály. *Arva*: alispán Szmrecsányi György, főj. Schurina Károly. *Fogarás*: alispán Gramoui Dániel, főjegyző Turku János. *Brassó*: alispán Roll Gyula, főjegyző Tompa Sándor. *Szepes*: alispán Korponay Ágost, főjegyző Kail Antal. *Zemplén*: alispán Matolay Etele, főj. Viczmándy Ödön. *Szeben*: alispán Thalman Gusztáv, főjegyző Tóbiás Kornél. **Deczember 20.** *Fejér*: alispán

Bóné Géza, főjegyző Szüts Arthur. *Jász-N.-K.-Szolnok*: alispán Hajdu Sándor, főjegyző Bagossy Károly. *Gömör*: alispán Szontágh Bertalan, főjegyző Ujházy Lajos. *Esztergom*: alispán Kruplanicz Kálmán, főjegyző Andrássy János. *Mármaros*: alispán Mihálka László, főjegyző Szaploneczay Miklós. *Bars*: alispán Rudnyánszky Titus, főjegyző Máriássy István. *Temes*: ifju Ormós Zsigmond, főjegyző Dobó László. *Krassó-Szörény*: alispán, Jakabffy Imre. *Bács-Bodrogh*: alispán Schmausz Endre, főjegyző Karácsonyi Gyula. *Ugocsa*: alispán Szentpály István, főjegyző Hagara Viktor. *Ung*: eddigiek. *Pest-Pilis-Solt-Kis-Kún*: alispán Földváry Gábor, főj. Ilkey Sándor. *Alsó-Fehér*: alispán Csató János, főjegyző: Török Bertalan. *Kis-Küküllő*: alispán Szilágyi Lajos, főjegyző Andrássy István. *Kolozs*: alispán Gyarmathy Miklós, főjegyző Bonis István. **Deczember 21.** *Maros-Torda*: alispán Sándor J., főj. Barabási József. *Baranya*: alispán Jeszenszky Eerencz, főj. Bartosságh Imre. *Besztercze-Naszód*: alispán Láni Gottfried, főj. Pánczél Béla. *Háromszék*: alispán Apor Gábor, főj. Szentiványi. **Deczember 27.** *Győrmege*: alispán gróf Laszberg Rezső, főj. Vermes Dénes. *Bereg*: alispán Jobszty Gyula, főj. Tájnél Ödön. *Csik*: alispán Becze Antal, főj. Madár Imre. *Turóc*: alispán Lehóczky Lajos, főjegyző Beniczkey Kálmán. *Bihar*: alispán Beóthy Andor, főj. Dobozy Miklós.

A csendőrség személyi ügyei és viszonya a hatóságokhoz.

I.

A m. kir. és horvát-szlavon csendőrség összes fő- és törzs-tisztjei Ő Felsége által neveztetnek ki s léptetnek elő — mig az őrmestertől lefelé számító legénységnek előléptetése a valóságos és czimzetes rendfokozatba (t. i. valóságos vagy czimzetes őrsvezetővé, őrmesterré) az egyes csendőr-parancsnokok által eszközöltetik. Az őrmesterré való előléptetést a csendőrségnél csak is kiválóan buzgó, szorgalmas és huzamosabb ideig szolgált altisztek érhetik el, annyival is inkább, mivel az egyes csendőr-kerületekben csupán 10—15 valóságos őrmesteri állás van rendszeresítve.

A csendőrség tisztikarába csak is tudományosan művelt — oly magyar honos tisztak és hadapródok (cadet) vétetnek át, illetve neveztetnek ki, a kik felsőbb iskolákat végeztek, jó érettségi-bizonyítvánnyal bírnak, avagy e mellett még a m. k. tudomány-egyetemnek valamelyikén tudori vizsgát tettek. Továbbá megkivántatik, hogy az illető akár a közös hadseregnél, akár a honvédségnél tiszti vizsgát tett légyen — a katonai tudományokban kellő jártassággal — avagy mint csapattiszt a fönneljelt kivánalmaknak megfelelő képesítéssel bírjon. A csendőrséghez átvett tisztak és hadapródok 6 hóig próba szolgálatot tartoznak teljesíteni s csak is ennek sikeres bevégezése, illetve a csendőr-tiszti szakvizsgának jó eredményvel történt letétele után neveztetnek ki Ő Felsége által valóságos csendőrtisztekké.

A csendőrségi legénység a cs. és k. közös hadsereg és a m. k. honvédség állományából egészítettetik ki önkéntes jelentkezők által, a kik kötelezik magukat, belépésük illetőleg, fölvetelük napjától számítandó 3 éven át tetteleg szolgálni. A hadsereg és honvédségtől felvett minden egyes altiszt, csupán a legalsóbb rendi fokozatba vétetik át, t. i. csendőri jelleggel, mely a tizedesi rendfokozatnak felel meg; ennél fogva az átlépő őrmesterek és szakaszvezetők ezen rendfokozatukat elveszítik, ha azonban a próba-szolgálatot jó eredményvel végezték és az előirt altiszti (őrsparancsnoki) vizsgát szinte ily eredményvel letették s legalább 1 évet a testületben szolgáltak, ugy előbb őrsvezetővé (szakaszvezetővé) és később, ha magukat különösen érdemessé teszik, őrmesterré lesznek ki-nevezve.

A csendőrséghez való felvételre szükséges, hogy:

a) az illető feddhetlen magaviselet és megfelelő szellemi képesség mellett, tisztességes és ildomos magatartással, mindenkéül följött pedig kellő társadalmi műveltséggel birjon;

b) 20 évesnél ifjabb és 40 évesnél öregebb ne legyen;

c) nőtlen, vagy gyermektelen özvegy legyen;

d) tökéletes hadiszolgálat-képesség mellett legalább is 163 cm-ter testmagassággal birjon;

e) a szolgálati magyar nyelven kívül, lehetőleg még azon országrész nyelveinek egyikét tökéletesen birja, a hol mint csendőr működni hivatva leendő; végül

f) hogy a szolgálati nyelven szépen írni, olvasni, fogalmazni és számolni tudjon.

A pandurok közül azok, kik a fönt elősorolt kívánalmaknak megfelelnek, a testületbe szintén fölvételnek, kivételesen.

A csendőrség tisztikara és legénysége, valamint ezek özvegyei és árvái nyugdíjképesek s az ebbeli nyugdíj szabályzat a hasonló rangviszonyban álló államtisztviselők nyugdíj-törvényéhez hasonlóan gondoskodik az árvák és özvegyek ellátásáról, mind e mellett a tisztek csupán az előirt házassági biztosíték (cautio) letétele mellett nősülhetnek, mely a 30 éven alóli tiszteknél 24,000 frtot, míg a 30 éven felülieknél 12,000 frtot tesz. A csendőrség altisztjeinek és csendőreinek nősülésénél a házassági biztosíték szintén megkivántatik, mely az őrmester és őrzetőknel, kik mint őrzparancsnokok önálló állást foglalnak el, legalább is 3000 frt, míg a csendőröknél 2000 frt kell hogy legyen.

II.

A m. k. csendőrség katonai és fegyelmi tekintetben, továbbá annak tisztikara és legénysége mindennemű személyi ügyeiben, saját előjáróinak s utolsó sorban az 1881. évi III. t.-cz. 8. §-za értelmében a honvédelmi miniszternek van alá rendelve, ellenben a közbiztonsági szolgálat teljesítésére és gazdaság-kezelési (számviteli) ügyeire nézve a belügyminiszter főnhatósága alatt áll; ezeken kívül más katonai- vagy polgári hatóságnak alárendelve nincs.

A legénység által elkövetett kisebb kihágásokat és vétéseket az egyes alosztály parancsnokságok saját hatáskörükben fegyelmi uton büntetik s a büntetések végrehajtására minden szárny és kikülönített szakasz parancsnokság megfelelő foghelyiséggel rendelkezik a székhelyén lévő laktanyákban; ellenben a súlyosabb beszámítás alá eső katonai vétségek és kihágások hadtörvényszéki eljárás tárgyát képezvén, az ily cselekvények az illető honvéd kerületi hadbíróóságok által fenytetnek s a büntetés az illető honvédkerületi fogházban hajtatik végre. Oly csendőrök, kik hadtörvényszékileg fenytetnek, a testületnek tagjai többé nem lehetnek s a csendőrségnél nyert kitüntetésüktől is legtöbb esetben megfosztatnak.

Jövő év január 1-vel hihetőleg a csendőrkerületi hadbíróóságok is fel fognak állittatni és pedig a 7 kerületben összesen 7 hadbíróóság; ez esetben a honvéd kerületi hadbíróóságok teendői a csendőrkerületi hadbíróóságokra ruháztatnak át.

Ugy az egyes alosztály (szárny-szakasz és őrs) parancsnokságok, valamint annak összes tagjai, szolgálatukat a fennálló utasítások és a parancsnoklással felruházott előjárók parancsai szerint teljesítik, működésük önálló és az a fennálló törvények és utasítások által megfelelően szabályoztatik. A csendőr tisztek tartoznak az összes

közbiztonsági szolgálat kezelése följött — a közbiztonságért első sorban felelős közigazgatási hatóságokkal egyetértve — örködni, ezenkívül a tisztikar kötelessége, a csendőr-legénységnek a közbiztonsági szolgálatban való oktatását és katonai kiképzését vezetni, valamint a fegyelemre, öltözet, fegyverzet és felszerelésre nézve személyes felügyeletet és befolyást gyakorolni s a főnálló szabályoktól való minden legkisebb eltérést szigoruan megtorlani.

A polgári és katonai hatóságok, a tisztek által parancsnokolt parancsnokságokkal, valamint ezek amazokkal szakadatlan levelezésben állván, egymáshoz megkereséseket, átiratokat intéznek, míg az altisztek által parancsnokolt őrsök karhatalmát és mindennemű szolgálati ténykedését a hatóságok csak is szabályszerűen szerkesztett írásbeli felhívással, felszólítással vehetik igénybe, csupán sürgős esetekben lehet helye szóbeli felhívásnak, de utólag az írásbeli felhívás az igénybe vett szolgálat iránt mindannyiszor megküldetik, mert az egyes őrsök működése előljáró parancsnokaik által csak is ily eljárás mellett ellenőrizhető szabatosan. A felhívás tartalmáért mindig a hatóság, míg annak pontos végrehajtásáért az illető őrsparancsnok, illetőleg a fogantatással megbízott járőr felelős. A hatóság tehát minden esetben támogatva van a csendőrség által, hogy hivatalos teendőit akadálytalanul végezhesse, de azt magáncélokra felhasználnia — mint a pandurokat — szigoruan tiltva van. Oly erő ez, mely minden perczen kezénél van a hatóságnak, de a melyet kénye-kedve szerint még sem használhat föl, nem állván rendelkezése, illetve előljárói főnhatósága alatt. Csak is ily szervezet mellett érhető el ama nagyszerű és elismerésre méltó eredmény, melyet országszerte tapasztalunk, hol a közbiztonság már a csendőrség biztos, szakavatott kezeibe van letéve.

Katona Béla.

Fölhívás.

Lapunk katonai rovata hivatva van hézagot pótolni a hadsereg-, haditengerészet- és honvédséget illető oly fontosabb mozzanatokra nézve, a melyek intelligens olvasóinkat egyrészt mint hazafiakat, másrészt mint katonákat, egyaránt érdekli. Sajnos, hogy eddigelé a jelesen szerkesztett «Ludovikai Közlöny»-ön kívül magyar nyelven megjelenő katonai szaklapjaink nincsenek, a mi annál csodálatosabb, mivel a magyar ember egyik főjellemvonása a katonáskodás iránti hajlam, melyet harczenban és véres csatákban hőssé edzett őseitől örökölt. Magyar honvédségünkre, melynek mintaszerű szervezete, vezetése és képzettsége annyiszor lón fejedelmi elismeréssel elhalmozva, méltán büszkék lehetünk, s kedves kötelességet vélünk teljesíteni t. olvasóink iránt akkor, ha azzal ezentul bővebben és behatóbban foglalkozunk.

Fölhívjuk ez alkalommal az összes tiszt urakat, sziveskedjenek ebbeli közleményeikkel szerkesztőségünket minél gyakrabban fölkeresni és nekünk segédkezet nyújtani, hogy művelt olvasóink valódi, hű képét nyerjék mindannak, a mi hadseregünk különböző fegyvernemeinek szervezetét, vezetését, szakképzését és beléletét illeti.

I R O D A L O M.

Az utolsó Emőkey.

— *Elbeszélés.* —

Irta: SZENTIVÁNYI EMIL.

A társaság a növényházban időzött, midőn az inas jelenté, hogy *Emőkey* Kálmán ő méltóságának fogata előállott.

Máskor megtörtént, hogy ily jelentés után a lovak még órákig ott toporzékoltak az udvaron; János, a kocsis, nem győzte tüzes paripáit a parkban jártatva csillapítani. Ma azonban késedelem nélkül búcsút vett a fiatal gavallér a társaságtól. Nem, mintha a környezet zavarta volna. Ott volt ugyan Piszkey Oszkár, a világ legunalmasabb fecsegője, a ki a grófné háziasszonyának — kissé hangosan, hogy mindenki hallja — váltig azt bizonyítgatta, hogy az uszályoknak legelőször ő (t. i. Piszkey) üzent hadat és addig ostromolta azt a kényelmetlen divatot, míg a hölgyek végre számkivetették. (T. i. nem őt, hanem az uszályt).

Jelen voltak továbbá az Ocarina herczegkisasszonyok, a kiknek négy közös főtulajdonságuk országszerite ismeretes: 1. hogy számüzött oroszok, 2. hogy négyen vannak s mindenütt következetesen együtt láthatók mind a négyen, 3. hogy ember-émlékezet óta fiatal eladó-lányok és 4. hogy amily töméntelen mértékben gazdagok, épannyira — nem szépek!

— De azért mégis a szép nemhez tartoznak! — szokta Piszkey Oszkár mondani, a ki néha-néha tette a szépet mind a négynek.

Emőkey Kálmánt azonban még sem a zajos társaság üzte el. Rá nézve igazán közönyös volt, hogy kik és mit dongnak körülötte; ő nem látott, nem hallott senkit, teljesen elmerült bájos menyasszonya nézésébe s oly boldognak érezte magát s oly határtalan rajongással csodálta kedvese szellemét, alakját és kedélyét, hogy mellette a világról, affektálás nélkül, egészen megfeledkezett.

Emőkey Kálmánt tehát nem a kastély vendégei sürgették gyors távozásra, hanem az a körülmény, hogy az esti vonattal ő maga is vendégeket várt a fővárosból.

Menyasszonya, gróf Ivánffay Edith, elkísérte Kálmánt a lépcsőig. Közel simultak egymáshoz. Az üvegház egyik nagyobb rózsája (nem a rózsá, — a tövisé!) beleakadt Edith csipkéjébe.

A csipke elszakadt, de a rózsáág is erősen meghajlott, csaknem letörött.

Kálmánnak néhány percze volt szüksége, míg a tüskéket Edith ruhájából kibontotta. Eléggé ügyes volt ugyan és a tüskék se látszottak ellenszegülni, — de a bajt a kedvesnek mély tűzü fekete szemei okozták.

Végre elkészült. Megcsókolta Edith kezét hosszasan, forrón és menni akart. Hanem Edith visszatartotta.

— Várjon, édes Kálmán, azt a gonosz rózsát, mely a csipkémet eltépte, büntetésből magának adom.

Gyorsan leszakította s piczi kezecskéivel vőlegénye kabátjába tűzte a rózsát.

Ezalatt szemeik ismét delejes lázzal tapadtak egymásra. A büntetés nagyon édes volt — Kálmánnak.

Pár percz múlva a fogat elrohogott.

Emőkey Kálmán egyike volt az ország legkiválóbb főurainak. Családi czimerét nem diszította kilencz águ korona, de mégis ő valódi ősnemes, igazi magyar zászlós főúr volt. Ifju korában irodalommal is foglalkozott, de ez a kedvtelése, míg egyrészt finom izlését, sokoldalú, alapos

képzettségét fokozta s erőteljes, férfias lelkébe gyöngédebb hajlamokat oltott, másrészt egyáltalán nem gátolta őt főúri hivatásának komolyabb, nagyobb szabású felfogásában.

— Elsőrangú üstökös csillag költészetünk egén, érzem, nem lehetek! mondá barátainak, a kik őt később is lantja pengetésére buzdították, — de hiszem, hogy más téren megfelelhetek szép kötelességeimnek, melyeket vagyonom, hazafiúi szeretetem és társadalmi állásom rón reám.

Emőkey Kálmán az ifjabb nemzedékhez tartozott; de ezeknek ama csoportjához, mely ma is teljesen méltó őseire. Parforcevadászokat, lóversenyeket kedveltek és kultiváltak ezek az urak is, voltak kitünő kopó-falkáik, lovaik s költséges nagyuri kedvteléseik. De, valahányszor összejöttek, bár vadászat, vidám lakomázás, szóval mulatság volt az összejövetelek indoka, mégis minden ily alkalommal közérdekű dolgokat, országos ügyeket, nemes eszméket vitattak meg. A mód, az eszköz a kellemes szórakozás volt, de az eredmény mindig a nemzetgazdaság, a nemzeti irodalom és művészet fejlesztése, az emberi és hazafiúi erények ápolása, gyakorlása.

Emőkey Kálmán a jeles nemzedék vezérei közé tartozott. Atyjától tekintélyes vagyont kissé rendezetlen állapotban örökölte. Az öreg Emőkey Zoltán valóságos magyar megyei nábob volt, a ki legalább háromszor akkora vagyont elpazarolt hivatalos főispáni ebédekre, agarászatokra és megyei korteskedésekre, mint a mekkorát egyetlen fiának hagyott.

Kálmán azonban nem követte atyja nyomdokait ezen a téren. Erélye, szorgalma és tudománya amerikai élelmességgel párosult. Birtokainak parlagon heverő részét találékony vállalkozási szellemmel úgy kiaknáztá, hogy pár év alatt helyreállott az egyensúly. S maradt és jutott ideje szerepelni vörös frakkban, bálterembe és a tudós, lelkes hazafiak közt. Gavallér volt és kiváló férfi egy személyben.

A kipihent, jóvérü táltosok sebesen röpitették a könnyű kocsit. De Emőkey Kálmán néhány perczezel mégis elkésett. Vendégei már megérkeztek. Mikor hintaja megállt a lépcsőnél, a jóbarátok zajosan üdvözölték a házi gazdát a kastély terrasszáról.

Emőkey kezével intett feléjük, de fejét lehajtá s ajkai-
val a gomblyukában illatozó rózsát érinté.

— Ennek te vagy az oka, édes rózsám! — suttopta. De mosolygott hozzá.

A jó barátok sorba ölelték Kálmánt. Hárman voltak s nem egy pajzán megjegyzést tettek a szerelmes vőlegényre.

— Nem tüztétek még ki az esküvő napját kedvesem? — szólt báró Cserey Sándor, ártatlan képet vágva, mintha nem tudná, hogy a nász két hónap múlva lesz.

— Bizony elhanyagolsz Kálmán. S őszintén megvallva, ha barátod nem volnék, jegyesed szeretnék lenni! — folytatta gróf Tarczali Ödön szelid csipősséggel.

— Engem most csak az irás vigasztal, — kaczagott gróf Zarándy Miklós. Az irás szavai szerint egykor az utolsók lesznek elsőkké. Van tehát reményünk, hogy majd reánk kerül a sor a mézeshetek után.

A társaság nevetve haladt fölfelé a lépcsőn és Kálmán csöppet se haragudott, hogy boszantották. Inkább jól esett neki. Mert bizalmas élceik visszapattogtak szerelemmel vértezett szivéről, az alkalom pedig egy-egy pillanatra ilyenkor mindig odaröpitette gondolatát az árnyas téli kert rózsabokrához és rózsánál szebb, rózsánál virulóbb kedveséhez.

A nagy pipázó terem visszhangzott a társaság jókedvétől. Sokban különböztek egymástól, de összefűzte őket a közös eszmekör, a nemesebb törekvések sikert óhajtó ösztöne.

Emőkey e pillanatban már teljesen a szép czélnak élt, mely előttük lebegett; szerette volna tehát a társalgást rögtön arra fordítani.

— Azt hiszem tudjátok, kedves barátaim, mily fontos ügy megbeszélésére hivtalak hozzám. Először is... — Először is enni szeretnénk valamit! — szólt közbe vidáman Zarándy. — Mit gondolsz, hiszen reggel óta éhezünk már; a vasuti vendéglők erre mi felénk igazi spanyol kinzó-intézetek!

— Bocsássatok meg. Valóban még magam sem ebédeltem. S remélem, mindjárt találunk.

— Hja! a szerelmesek megélnék holdsugáron, lilium-harmaton is! mondá Tarczali.

S ez így tartott tovább. Az ebéd elkészült. A vendégeknek pompás étvágyuk volt. Kálmán se panaszkodhatott. Hanem azért a szikrák nem szüntek meg sziporkálni. A vőlegény állandó czéltáblája maradt a lakomázóknak.

A hangulat magasan szárnyalt. Csalódnék azonban, aki azt képzelné, hogy a pezsgős poharak csengése elfojtotta Kálmán szavát, melylyel barátait összejövételük czéljára figyelmeztette. Nem! a jókedv, a tréfa, ebédjük fűszere, nem akadályozta meg őket abban, hogy ne közzöljék egymással komoly eszméiket s élénk vitában nézeteiket. Sokat nevettek, ingerkedve fenyegették egymás gyöngé oldalait; de a mellett őszintén érdeklődve hozzászóltak a felebaráti kérdéshez, melyet Emőkey Kálmán megpendített.

A vidéket, melynek ők négyen első birtokosai közé tartoztak, a télen rendkívüli csapások sújtották. A folyó áradásai elöntötték, elpusztították a szántóföldek legnagyobb részét. Őket magukat ugyan nem érte veszteség, de a folyó mentén a szegényebb sorsú kisbirtokosokat és gazdákat az árvíz csaknem egészen tönkretette.

Országszerte adakoztak a szerencsétlenek javára; de a Kálmánnál összejött főúri társaság sokkal állandóbb értékű tervvel akart a népen segíteni. Emőkey Kálmán az volt a szándéka, hogy a rakoncátlan folyót szabályozzák és a vidék gazdaközönségét üdvös példával, buzdítással és anyagi támogatással bírják rá a modern vivmányok és észszerűbb gazdálkodási rendszer alkalmazására.

Előbb bizalmasan maguk közt kivánták a dolgot tisztába hozni, hogy azután megindithassák a szélesebb körű mozgalmat.

Emőkey Kálmán 25,000 forintot ajánlott föl a közczélra.

Az urak nem bámultak házigazdájukra kenetes arcczal. Igazi gavallérok, nagyvilági férfiak voltak mind, a kik a legkomolyabb tárgy emlegetése mellett se tagadták meg szokásaikat, természetüket.

— Hohó! — kiáltá jóízű nevetéssel gróf Tarczali Ödön, — ha te ilyen bőkezű vagy, akkor sietek biztosítani a két ezer forintomat.

Kálmán homlokára ütött. Egészen meglepedezett erről a két ezer forintról. Két nappal előbb vesztette kártyán. Sohase kerülte őt ennyire a szerencse. Ingerelték is eleget, hogy: nem csoda! nagyon szerencsés a szerelemben! Igaz is volt. Alig egy héttel korábban jegyezte el gróf Ivánffay Edithet.

Most szörnyen röstelte szórakozottságát. Pedig beirta jegyzőkönyvébe. De akkor másnap korán elutazott; azután viszontlátta aráját és a két ezer forint szépen ott maradt a — jegyzőkönyvben.

Tarczali legjobb barátja volt Kálmánnak és roppant mulatságosnak találta, hogy a szokásos 24 órai határidő elmulasztása miatt Kálmán annyira komolyan megzavarodott.

— Hát bizony, édesem, nem is azért jelentem meg hívásodra, hogy tót atyafiaink veszedelmén sopánkodjam. Csupán csak az hozott ide, hogy a két ezer forintomat a birtokodra be akarom tábláztatni.

Az urak kétfelé dőltek; mert Tarczali gróf szavait méltóságosan összeránczolt ábrázattal adta elő s ez a föllépés ellenálhatlan komikumot kölcsönzött neki.

Kálmán fölvette a kesztyűt és hasonló komolysággal folytatta a tréfát.

— Két ezer forintért nem érdemes befirkálni a telekkönyvet. Tegyük kockára: dupla vagy semmi!

Az indítványt mind örvendve fogadták.

Pár percz múlva a négyes társaság már a zöld asztalnál ült. Suhogott a kártya s eleinte a főérdek pusztán arra irányult: vajjon vissza nyeri-e Kálmán a pénzt? vagy Tarczali gróf kétszerezi-e meg a tételt?

Gavallérok játszottak gavallérosan. Egyikök sem érzett pénzvágyat; de azon sem aggódtak, hogy egy pár százalal megkönnyebbül a tárczájuk.

A lámpák fényesen lobogtak a teremben. Emőkey Kálmán elvesztette a tételt.

— Négy ezer forint... Eh! ha már táblázni akarunk, inkább legyen nyolcz ezer!

Hidegvérrel nagyúri könnyedséggel folytatták a játékot, mindig magasabban.

A nyitott ablakon besuhant az éji szellő, éji lepkéket hozva hideg szárnyán. A lámpák nyelvei reszkettek s lángjuk világja kezdett visszatükröződni a kártyázók hevílő arczán.

Emőkey Kálmán folyvást vesztett. Báró Cserey és Ödön gróf rendkívüli szerencsével játszottak. Gróf Zarándynak szintén szünet nélkül rosz kártya járt.

Ő volt a legidősebb köztük. Férj és családapa. De szakadt is rá a czélzások özöne.

— Ej, ej! ki hitte volna, hogy Miklós még most is szerencsés a szerelemben! — szólt a báró.

— Nem félsz, kópé, hogy elárulunk a grófnénak? — folytatta gróf Tarczali.

Még nevettek, még beszéltek. De a nevetés mindig fojtottabb, a szó mindig rövidebb lett.

Utoljára már némán, idegesen, lázban folytatták a játékot. Miklós gróf egy hangot sem ejtett, mégis rekedt volt.

Azok ketten, akik nyertek, nem mondhatták: hagyjuk abba! Nekik mindegy volt; sőt jobb szerették volna, ha vissza vesztik legalább egy részét a nyereségnek. De a nyerőknek félbeszakítást indítványozni... ah! hiszen ez becsületbe vágó dolog!

Emőkey és Zarándy még kevésbé akarhatták a kártyázást megszüntetni. Ők már nem is lettek volna képesek erre. Az úri dacz, a férfias önérzet és a veszteséggel lépést tartva rohamosan emelkedő reménység, hogy a szél megfordul, mindez, összekeverve a késő virrasztásban elmámorosodott hangulattal, szította a szenvedélyt, lehetlenné tette a visszavonulást.

A vad izgalom, mely örületes keringésbe hozta a játzók vérét, a szenvedély viharában fölkapott lélek különös, sajátságos vonásait torzul tükrözte vissza a zilált külső.

A társaság nem számolt, csak jegyzett. Báró Cserey és Tarczali grófot nem a nyereség, hanem a játék izgatta.

Emőkey Kálmánnak kékes sápadtság reszkett arczán és kezein. Erőltette a nyugalmat, de inkább fagyos volt,

mint nyugodt. Ajkainak kísérteties rángása s kidülledt szemének delejes fénye jelezte a nagy fokú lázat, mely már-már deliriumba csapott át.

Zarándy Miklós grófra ellenkező hatást gyakorolt az izgalom. Mig Kálmán megfagyott, a gróf teste-lelke izzóvá lett. Gépiesen mozgatta csontos, erős kezeit; fejét ide-oda kapkodta. Torka kiszáradt, alig ivott egy-két pohár bort; de a szeme oly homályosan látott, mintha részeg lett volna s mig idegesen keverte a kártyát, szüntelenül beszélt, egyes szavakat összefüggés nélkül hadarva, tompán, ijedten.

— Elmerülök... Tönkre kell mennem... Szegény Lucie, mily édesen alszik most... mily édeset álmodik... És Aladár... Lenke... Irén... mind... De majd holnap!... Jó, hogy diplomatának születtem, Ödönkém, ugy-e, ha semmim se marad... betesztek valahova... főispánnak...

A gróf már ekkor a végét járta. Tarczali gyors pillantást vetett a jegyzékre s halkán mondá:

— Biztosítlak, Miklós, hogy — főispán lesz belőled!

A játék véget ért. Emőkey és Zarándy mindent elvesztettek.

Zarándy öntudatlanul támolygott szobájába. A másik két vendég is lefeküdt.

Kálmán egyedül maradt. Az ablakhoz ment. Egy pillanatra elszédült a metsző levegőtől. Hanem aztán, mint a ki megmosdik, fölfrissülve, tisztult elmével visszafordult. Végig nézte a jegyzéket.

Egy vonás sem árulta el arcán, hogy elvesztette összes vagyonát.

Kiment; fölverte a lovászt, nyergeltetett. Pár percz mulva kinn száguldott az országuton.

Az égen már a hajnali pirosság lebegett. De még a szürke köd nem oszlott el egészen.

Kálmán szívében nagy vihar dult. Hanem azért egy pillanatig se habozott; jól tudta, hogy mit kell tennie.

A szomszéd falu szélén álló kastély, mely hajdan az Ugróczy bárók ősi fészke volt, jelenleg Weber Henrik milliomos tulajdonát képezte. Weber Henrikhez vágatott Emőkey. Fölverte őt hajnali álmából.

— Weber úr, adjon nekem 300,000 forintot! — ez volt az üdvözlete.

Weber úr szeméből egyszerre elszállt az álmoság.

— Nem tehetem, kérem... félannyit ha adhatnék! Egy krajczárral sincs több...

Nekem pedig épp annyi kell s hozzá még rögtön!

— Lehetetlen. De ha rögtön kell, tessék eladni Emőkeyt, megveszem 350,000 forintért és kifizetem azonnal.

Egy órával később Emőkey Kálmán már vőlte a pénzt. Ott volt a vagyona szíve fölött.

Az üres szobákon rémült sietséggel ment végig. Az ebédlőben az ősök arczképei függtek a falon.

— Kártyaadósság... becsületbeli köteletség! — suttogta bágyadtan és futott tovább. A termek visszhangozták kongó lépteit, utána kiabálták: Hop! hop! ha! ha! hahaha!

A végzetes kártya-asztalnál összeszámolt, rendbe szedte mindent, elkészítette Csereynek és Tarczalinak a nyert összegeket külön-külön... még neki is maradt valamije.

Megállt a szoba közepén, keresztbe kulcsolt karokkal. Kétségbeejtő hidegség borzongott végig tagjain.

— Koldús vagy! — lihegte szíve.

— Gavallér vagy! — dicsekedett önérzete.

Főlemelte kezét, hogy homlokára tapassza. Megcsillant szemében a mátkagyűrű.

Gyorsan lehuzta ujjáról.

Tekintete a gomblyukába tűzött rózsán akadt meg.

Fájdalmasan, mosolyogva nézett rá.

Hervadt volt már... letépte kabátjáról... kivetette az ablakon.

Az emberek és népek történetének szelleme.*

Irta: gróf MAILÁTH KÁLMÁN J.

A találmányok, a művészetek, a mívelődés élvei nem jöttek létre az emberrel egyszerre; létüket nemünk kulturhivatásának köszönik s a mélyen belénk oltott ösztönnek, hogy az anyagi helyzetet, melyben vagyunk, megjavítsuk és az élvezetek és kellemetességek lehető legnagyobb összegét szerezzük meg magunknak.

Ez az ösztön különböztet meg minket a tisztán természeti lénytől, az állattól, ez az ösztön minden mívelődés egyik leghatalmasabb tényezője.

Ezt az ösztönt követve, alakultak családok, egyesületek, államok, — mindig oly arányban haladván a családtól az államig, mint a minőben a szaporodott találmányok által az élvezetek gyakoriabbak és számosabbak lettek és az embereket kölcsönös közeledésre és egyesülésre ösztönözte annak a megismerése, hogy egyrészt több erő egyesülése ugyanegy célra t. i. a sors javítására, nagyobb eredményeket ér is el, és hogy másrészt a létező vívmányok megóvása az élettelen és élő természet támadásai ellen nagyobb erőt is igényel, mint a mennyit a család, a társaság és egyesület képes volt kifejteni, s így e fáradhatatlan ösztönöztetés folytán jött létre — maguk az alapítók tudta nélkül — az állam.

Fájdalom, nagyon is ismeretes és megczáfolhatatlan tény, hogy az anyagi haszon utáni szenvedélyes törekvés a legislegtöbb esetben sem az erkölcsiségre, sem az egyén szellemi kifejlődésére nem kedvező.

Abban az időben a fantáziának szárnyalóbbnak, a szenvedélyeknek borzasztóbbaknak kellett lenniök; mert minden, a mit az ember szelleme kigondolt és keze azután megalkotott, eszmének új volt alakjában s még újabb nem sejtett élvezetekben, melyeket nyújtott.

Az érzékiség ugyanoly arányban ébredt föl, a milyenben azelőtt nyugodott és borzasztónak kellett lennie föl-ébredésének a hosszú álom után.

Az emberhez az érzékek csábítóbban beszélnek, mint a szellem s így kellett jönnie, hogy a folyton nagyobb ér-
zéki gyönyör utáni hajszában, — a szellemi és erkölcsi princípium ugyanoly arányban szorult háttérbe, mint az érzékiség és élvezet kielégítést, tulkielégítést talált; — mert a szellem legengesztelhetlenebb ellensége az érzéknek.

A mult idők tiszta erényére való visszaemlékezés a jelenre nézve égető vád volt.

Iparkodtak a multat elfeledni, tőle menekedni s mint-hogy voltak mindig emberek, a kik semmit se hittek, azokban a napokban is éltek elvetemült kedélyű genialis emberek, a kik lábbal tapodtak mindent, a mit hajdan szentnek tartottak és gunyolták azokat, a kik hivek maradtak apáik hitéhez. Az istentelenség iskolái akkor hihetőleg óriási arányokban léteztek.

* Mutatvány a tudós szerzőnek ugyanilyen című, nagyszabású művéből, mely nem sokára meg fog jelenni. Igéretét birjuk a grófnak, hogy művéből később is közzé tesz lapunkban egyetmást. Olvasóink a mai mutatványból, úgy hisszük, meggyőződhetnek arról, hogy e mű beható tanulmány, széleskörű ismeretek s mély gondolkodás eredménye; kik az ily tartalmas olvasmányokat kedvelik, azok élvezeteket fogják találni benne.

Valamint a kicsapongó erkölcsű fiatal ember kerüli az erényes, szigorú apa tekintetét, s elnéző, vétkeiben osztozó társakat keres magának, épügy nem tisztelheték többé az érzéki gyönyörök által elpuhult, a tévtanokkal megrontott népek azt az istent, a kinek első parancsolata az erényes élet s az érzékiség megfékezése volt.

A nemzetek az egyes személyek kisebb-nagyobb számából állanak s a mire az egyesek nem képesek, arra a nemzet se képes.

Az ember természete azonban egészben soha se szakíthatja el magát végképen az érzékfölöttinek eszméjétől; azért látjuk, hogy a babona és a mágia a legvallástalanabb világvárosokban teljes virágzásban vannak. Midőn Rómában az erény már csak mese volt, a titkos mestersegek uralkodtak és Nero volt a legnagyobb nekromanta.

Az erkölcsök és a vallás hanyatlásának mindig és mindenütt ugyanegy története van és a mit Rómában láttunk végbemenni, ugyanaz Ázsiában ötezer év előtt ugyanoly módon ment végbe.

Az emberek eme hajlamát természetfölötti dolgok és erők megismerése iránt egyes nagytehetségű férfiak kizsákmányolták.

A művészetek és tudományok azokban az időkben magas fokon kellett hogy álltak legyen; ezt a hátrahagyott munkák bizonyítják. Ez az ismeret azonban nem volt a nép közjava, kiváltságos osztályok magántulajdona volt és uralomvágyók visszaéltek vele, hogy a tömeget az engedelmesség bilincseibe verjék; — a gonoszak pedig, hogy saját gaztetteiket elleplezzék.

Bűvészeink természetes mágiája — pedig csekély erővel szellemidézésekben is sokat visznek végbe — semmivé törpül ahoz képest, mit ebben a szakmában indiai bűvészek visznek végbe. Minő kicsinyeknek tünének föl hihetőleg mindketten, ha össze lehetne őket hasonlítani Khaldea, Babylon, Egyiptom bölcseinek és papjainak gigászi tetteivel, ama bölcsekéivel és papokéival, a kiknek tudásukon kívül a hatalom roppant eszközei álltak rendelkezésükre, hogy oly csalódásokat hozzanak létre, melyeket a tömeg természetfölötti erők hatásának kellett hogy tekintsen.

Igy keletkezett a bálvány- és sok istenimádás, így a jó és rossz isteneinek, a boszú és kéjvágy isteneinek tisztelete; így Erosz és Anterosz, így az elemek szellemei.

De a tévhit által elragadott milliók között néhány ritka férfi állott, mint tünemények, a kik az eredeti hitet, az egy isten imádását, családok körében tisztán megőrizték.

A legislegelső helyet köztük Ábrahám foglalja el, a nagy pátriárka, a ki inkább elhagyta hazáját, semhogy idegen isteneknek hódoljon. S így az a hittétel, az az örök igazság, hogy «csak egy Isten van» általa marad fenn és terjedt tovább nemzedékről nemzedékre, századról századra; — az az örök igazság, mely, miután már két ezredév szállt volt el sírja fölött, az összeomló világot megifjítandó, a kétségbeeső emberiséget megmentendő s egy új, magasztos, nem sejtett kultusznak, a keresztyénység vallásának és kultúrájának rendithetetlen alapját megvetendő volt.

Az örök eszme tana egyedül Ábrahám családjában és utódainál maradt fenn. Ez igazság sejtelve azonban élve maradt Egyiptom papjai közt s onnan Orpheusz Görögországba vitte.

A bölcs és erényes Zoroaszter ép oly kevéssé volt képes a tisztult nézethez emelkedni, mint Memphis és Théba papjai, jóllehet a lélek halhatatlanságát, a sírontúli megjutalmazást és büntetést a tiszta vagy tisztátalan élet következményeül hirdette.

Egy jó és egy rossz princípium, vagyis inkább szellem tisztelete, a tűz imádása — mily távol állanak ezek az igazságtól! Tanának befolyása nem is volt terjedelmes hatása a művelődésre. Nagy Sándor fegyverei és a hellén műveltség legyőzték.

Se Nagy-Görögország filozófiai iskolái, sem a tulajdonképi Hellászéi nem nyerhettek soha befolyást a nemzetek életére, míg végre az ifjabb Plinius a pantheizmusnak adott életet ama természetfilozófiai felfogás által: «A világ-egyetem isten, isten minden az örökkévalóság óta, mindenben, minden fölött és kikutathatlan. Mindent betölt, minden érzéket, a lelket, a szellemet.»

A hellén, zsidó és keresztyén gnózis spekulatív elmékedései végül az abszolút nihilizmusban végződnek és aligha nem a legnehezebb, legemészthetlenebb olvasmány, a mellyel egy ember magát kínozhatja. Valódi kínszenvedés az olvasóra nézve.

A gnosztikus bölcsesség esszenciája végre is arra vezethető vissza, hogy egy örök végzetesség, egy meg nem ismerhető végök akarat és gondolkodási erő nélkül a mindenség teremtője. Eltekintve bármily pozitív vallás tételétől kérdezzük mi:

«Nem vehető-e több joggal egy gondolkodó erő örök végzetességnek és minden létező keletkező okának?»

Az erkölcsi és politikai eredmények, melyeket a világtörténet a hitetlenség eredményeképp jegyez föl, valóban oly borzasztó természetűek, hogy minden embernek vissza kellene borzadnia a kísérlettől, hogy bármily alakban, az atheizmust hirdesse és ezáltal a társadalom erkölcsi alapját aláássa.

Egy nép kulturája tágabb értelemben valamennyi események összesége, mind a nyilvános, mind a magánéletben, melyek az illető nemzetnél egy bizonyos időszak alatt végbementek.

Szűkebb értelemben egy kor, egy nép vezéreszméinek szellemi és erkölcsi alakulása.

E kultura-mértéket azonban ama vezéreszmék nagyobb vagy csekélyebb erkölcsi tartalma képezi, melyek ebben az időszakban az emberek cselekedeteinek vezérfonalául szolgáltak.

Wedekind az Ország- és Népisméről írt kézikönyvének bevezetésében teljes joggal mondja:

«A történelem csak annyiban jelenik meg teljes méltóságában, a mennyiben az emberiségnek és szellemi és erkölcsművelődésének javára szolgáló eredményeket mutat fel és csak ez bizonyul termékenynek az ember létében és levésében.»

Nehezen fogja bárki is tagadni e mondat igazságát és hogyan viszonylik az az elmélet, mely az embert tisztán természeti lénynek, vagyis egy maga által nemesedett állatnak tünteti föl, önálló szellemi princípium nélkül, mondom, hogy hogyan viszonylik ez az elmélet az igazsághoz, melyet Wedekind mondott ki, e lapok folyamán ki fogjuk mutatni.

S P O R T.

A magyar sport-viszonyokról.

Tisztelt szerkesztő úr! E sorok írója régi ismerőse önnek s valószínűleg soknak lapja olvasói közül is. Hogy becses lapjában olykor-olykor egy kis helyet kérek, azt — t. szerkesztő úr igazolhatja — nem föltolakodásból teszem, sem nem kokettérozásból «az új lappal» és semmiképen nem hűtelenségből ama lap iránt, mely módot adott éveken át közlőnek arra, hogy kitűzött céljainak elérésére hasson; s melynek, midőn az ön fölhívása következtében b. lapjába is írok, annyival inkább híve maradok: mivel önnek is édes-kevés bizodalma lehetne oly egyénhez, kinek elve: «Andres Städtchen; andres Mädchen.»

S ha megtisztelő fölszólításának eleget teszek: főoka az, hogy létező sportlapjaink szerkesztőit mind oly gentlemanlike uraknak ismerem, kik maguk is azt óhajtják önzetlenül, hogy közös kedveltjüknek: a sportnak közös kérdései mindegyikük lapjában egyenlő szakszerű melegséggel ápoltságban. Ennek folytán «a régi lap» ép oly kevésbé tekintheti aposztáziának azt, ha munkatársai az ön lapjában is közölnek olykor egyetmást, mint a mily szívesen fogadja talán az «új lap» a közlést ama tudatban, hogy az illetők viszonya ez által a régi laphoz intimitásban mitsem veszített.

S ennél mi sem természetesebb, mivel a két lap közönsége bizonyos fokig azonos. Vannak azonban olyanok is, kik csak az egyiket olvassák, s igen kívánatos, hogy a két közönség — a mennyiben kettő — egyenlően au fait legyen a sportügyek állásáról. Irni mindkét lapba semmiképen nem alterálja az író viszonyát az egyikhez; legfeljebb nehezzé teszi föladatát, mivel úgy kell írnia, hogy se ne ismétljen, se üres szalmát ne csépeljen. Hogy fog e föladatnak gyenge tollam megfelelni? kérdés! Az azonban bizonyos, hogy ez mutatja meg majd: méltó-e arra a támogatásra, melyben a «Vadászlap» részéről részesült, s ama bizalomra, melylyel a «Szemle» is megtisztelte? Igyekezni fogok az elsőt megtartani, — a másodikat kiérdemelni.

Az ön «Szemlé»-je univerzális társadalmi lap. Felölel tehát mindent, a mi a «társadalom» széles fogalma alá fér. Bizonyosan, a mily szép e tér, ép oly hálás a föladat. Hogy ön védi a gentryt: azt helyesen teszi. De mutassa meg ez tettekben, hogy méltó-e a pártolásra? S azt hiszem: meg is mutatja. Tegye azonban föladatává azt is, hogy *izlésben s irányban* emelje gentryvé a polgári osztályt is; a gentryvel pedig kedveltesse meg a polgári osztály kiváló előnyeit: a munkaszeretetet, szorgalmat és takarékoskodást; s így nivelláljon nemesen és teremtsen egy erős magjafajt, mert nemzeti ősi erény és munka párosulva teheti csupán nagygyá a nemzetet.

Az azonban ép mivel a «Szemle» ily széles alappal bír: oldja meg feladatát bármily sikerrel, szaklap nem lehet, s azt hiszem, ezt nem is vindikálja. Nem foglalkozhatik kizárólag egy tér teendőivel; de viszont ép azért — nem zsenirozván a lapot a mindennapos obligát feladatok olykor kicsinyes köre — annál becsesebb, mert nem csak efemer becsü dolgozatokat adhat. S ebből kifolyólag meg van a par ekezelláns szaklapok fölött az a megbecsülhetlen előnye, hogy ezek nem tekinthetik riválisnak, mert amazok létjogosultságukat, sőt érdekeiket sem érinti közvetlenül. Ha mindezeket helyesen fogtam föl: úgy az ön lapjának vörös fonala így szól: egymás mellett ugyanazon célra és nem egymás ellen törni.

A sport lefordíthatlan értelmében annyi mindent foglal magában, hogy száz ágat ölel föl. Mindannyinak lényege azonban az izlés fejlesztése mellett a testet edzeni, férfias foglalkozások által a férfit az elpuhulástól megmentve, a nemzetvagyon legbecsesebb anyagjában, az emberi faj erejében gyarapítani s ama megtámadhatatlan tétel nyomán: mens sana in corpore sano — a nemzet szellemi tőkét nevelni. Az, hogy ő felsége akkor, midőn még a bécsi polgári osztály alszik, a hegyekben siketfajdra vadászik, egyrészt sport, de oly sport, mely épen képessé teszi őt arra, hogy midőn a nevezett osztály még a paplan alatt nyujtogatja puhaságban elfáradt testét, ő már akkor visszatérvén a vadászatról, teljes lelki erővel végzi az állam ügyeit. Sőt sport még az is, ha Gladstone fát vág. És sport mindaz, a mi e kettő közé esik. Ha tovább folytatnám e rapszodiát: csak untatnám az olvasót.

Nemzetünk sportmanlike nemzet volt mindenha; s kiválóan az ma is. Hogy amaz ekszkuzivitás mellett, melynek jelszava még nem oly régen «extra Hungariam non est vita» volt — nem állott a sport gyakorlatában, de egyebekben is a kor színvonalán, az ép oly természetes, mint nincs benne szégyenelni való, ha meggondoljuk, hogy a sportot csaknem kizárólagosan az angol gyakorolta; a kontinensen pedig édes-kevéssel előztek meg azok a büszke népek, melyek — joggal-e vagy nem? most nem kutatjuk — még ma is gyakran a sok tekintetben inkább reájuk visszapattanó «barbár» névvel tisztelnek meg bennünket. S ha semmi egyéb nem is szólna mellettünk, az fényesen beszél, hogy valamint az általános művelődés terén nincs egyetlen nemzet e föld hátán, mely egy rövid félszázadnál alig több idő alatt (a nemzet önérzetes és tényekben nyilvánuló ébredése óta) annyira haladt s annyit teremtett volna: ép úgy a sport terén is oly talajra találtak annak nemes művelői, hogy ama kis idő alatt tiszteletreméltó helyet vívhattak ki nemzetünknek.

Vannak terek: p. o. a lóverseny, hol hazánkfiainak nevei méltán tündöklenek az első sorában. A tenyésztés klasszikus földje: Anglia is kényszerült nem egyszer a mi rovásunkra írni a kiérdemelt dicsőséget; «Kincsem»-et pedig a magyaron kívül még nem jegyzett föl a sport évkönyve sehol, soha!

Habár nem írunk krónikát, a sport eme legelső ágánál nem feledkezhetünk meg annak nagy megalkotójáról, a dicső Széchenyiről. A nemzet méltónak mutatta magát e részben nagy grófjára, mert fölfogta az ő intenczióit. A versenysport ugyanis nem öncél; de a nemes anyag teremtésének fősegédeszköze, tehát nemzetgazdaságilag fontos tényező, melynek támogatása még rossz anyagi viszonyaink mellett is annyira indokolt tétel a budgetben, hogy elmulasztása bűn lenne. S ott van az eredmény. Lovainkat, különösen hadseregi célokra veszi Európa egész Angliáig. Sajnos, hogy a szenzárendszer mellett a haszonnak tetemes része nem a tenyésztők zsebében marad. Az azonban áll, hogy ha a dicsőült gróf nagy szelleme ismét testet ölthetne: melegen szoritana kezét Kozma Ferencz urral s derék táborkarával, melyet úgy hívnak, hogy: «magyar nemzet.»

Nézzük a lövészetet. Esterházy Mihály gróf nevét Monacóban aranybetűkkel vésték be s azt hiszem, a gróf örül annak legjobban, hogy néha a galamblovészterén őt is túlszárnyalják.

A lövadászatot minden változataiban szenvedélyvel üzzük, s megelégedéssel jegyezhetjük föl, hogy Lancaster, Lewis, Springer és Lebeda nevei mellett méltán megáll a mi Kirnerünk neve már a második generációban.

A nagy vad mellett, talán nagyobb szenvedélyvel lőtük, mint tenyésztettük a kis vadat. Vadásztörvényünk és sportegyesületeink e téren is kezdenek áldásos hatással bírni.

Ez a tér volt az, melynek mulhatlan segédeszközére: a vizslára megengedhetlen módon kevés gondot fordítottunk. Sok idő kellett, míg ennél az ébredés stádiumáig eljutottunk. Nehéz küzdés után, melyet szaklapunk: a «Vadász- és Versenylap»-on, később a «Vadászlap»-on kívül egyetlen lap sem támogatott, sőt, habár az összes zsurnalisztikánál e részben semmi érzéket nem láttunk, elannyira, hogy e sorok írója egy ízben a külfölddel magyarországi lap útján óhajtván tudatni azt, hogy mi is élünk, egy képviselő barátja útján kért a «Pester Lloyd» szerkesztőjétől helyet egy cikkének, s azt a választ nyerte: «szépen van írva, de nem lapunkba való», sőt, habár tapasztaltuk, hogy midőn egy soha nem létezett farkas egy embert valahol széltépett, ezt a kacsát regisztrálják a lapok ép úgy, mint hogy ha a Kárpátokban egy medve marczangolt szét egy tinót, de arról, hogy nemzetgazdasági értékkel is bíró mozgalom van a vizsla fajbéli tenyésztése körül, soha egy lapnak se méltóztatott tudomást szerezni; dacára, mondom, mindezeknek, megelégedéssel konstatálhatjuk, hogy e téren is sokkal nagyobb a haladás, mint a mily rövid az idő, melytől fogva ezen a téren mozgunk.

Mintán mindaz, a mi ezen a téren történt, nagyon közeli összefüggésben áll e sorok igénytelen írójával, nehéz feladatunk erről írni, mert könnyen reklámra lehetne ezt félremagyarázni; habár az ön és ama t. olvasói részéről, kik ismernek, nincs okom ettől tartani. De az ön lapja czimének megfelelőleg, — ha már egyáltalán becses fölhívása folytán írnom kell, — kénytelen vagyok rövid szemle alakjában összefoglalni a tényeket úgy, a mint azok néhány év előtt voltak s a mint ma állanak.

Még hét évvel ezelőtt — rendkívül csekély kivétellel — mindenki vegyelemzhetetlen származású oly vizslákkal vadászott, melyek magukban édes-keveset értek, ivadkaikban pedig, hol egy kopóval, hol egy mopszlival ajándékozták meg gazdjukat. Az említésre is alig méltó csekély számú «comme il faut» anyag pedig keveset használt, mert urai nem bibelődtek tiszta tenyésztésével, hanem ha elvénuilt, hozattak drága pénzen külföldről, s a kik (talán lopva) tenyésztettek ezek után, nem gondolván a tenyésztés törvényeivel, a keresztezési sikert tenyészisikernek véve: ott voltak, hol azelőtt. Alig pár éve még annak, midőn gúnykaczajjal beszéltek arról, ha egy magyar úri

ember vizslát tenyésztett és a kölyköket nem adta more patrio ingyen, s neve: kutyakereskedő volt.

És ma hét év után? Tenyésztünk s el bírjuk adni nemes kölykeinket bent és a külföldön; sőt jegyezhetünk fel oly sikert is, midőn egy németországi derék sportegyesület, a sziléziai «Nimród-Schlesien» egyesületi tenyészpositertert szerezvén be: azt, Angolországból került erős konkurrenzia mellett, egy hazánkbeli tenyészdeből került positerterben választotta meg. S ma eljutottunk már odaig,

Testv

hogy míg az embernél soha sem kérdjük azt: ki volt az apád, hanem azt mérlegeljük, igen helyesen: mennyit érsz? addig ide s tova, szintén igen helyesen, nem kell csak oly vizsla, melynek pedigreje — ha emberé volna — legalább is kamarásságra jogosítana. Ma talán már egy pár száz, s néhány év múlva ugyanannyi ezer lesz ama telivér vizslánk száma, melyek megtanítanak bennünket arra: mi a valódi magasabb élvezet a vizslával való vadászatnál? Nemzetgazdaságilag pedig, míg egy részről anyagunk nem enged a világ bármely anyagjának

kvalitative, emanczipáltuk magunkat a külföldtől és sok esetben ez által drága pénzért való megcsalattatásunktól. Sport tekintetében pedig az a haszon, hogy a kuvasz kezd eltűnni.

S hogy ez így van, meggyőződhetik mindenki a hatvani sportegyesület által halál érdemlő áldozatkészséggel vezetett ideiglenes magyar vadászbörzskönyvből most, midőn az annak vezetésére hivatott «Magyar Field Triat Club» alakuló félben van. Ez átvehet a törzskönyvből

játszóterén belül az ivadék az lesz, mik voltak szülői s elődjei. S ezen a téren jóval megelőztük Ausztriát. Néink két évvel előbb volt törzskönyvünk, mint Ausztriának. Közlőnek volt alkalmunk Bécsben részt venni ez év husvétján amaz illusztris konferenciában, holők a törzskönyv alapját megvetették.

A nyilvános vizslaversenyek (Field Trials) a gyakorlati téren mutatják be az anyag értékét. Itt is meg van az az elégtételünk, hogy egy évvel jártunk előbb, mint a szomszéd Ausztria. Nagyobb azonban az, hogy, míg nálunk a versenyek szigorúan létalapjuknak: a fajbéli tiszta tenyésztésnek előmozdítására szolgálnak, addig odaát a propozíciók a szakértőt szána-kozó mosolyra indítják.

Ha megtartott két versenyünk számban nem is mutatott sokat: annál föbbet kiállításban, a mit Mr. Lawerack nyomán Mr. Llewellyn produkálni bírt; annak javát láttuk győzni 1882-ben a monostori szigeten Bärzcy úr Dashing Ruthwen setterjében. Az idén a zászló a positerterké volt egy oly példányban: Sykében, mely egy éves korában győzött Anglia nagy versenyén: Shrewsburyben 1882-ben; az idén a Nimród-Schlesien Groszstrelitzi Trialjén Németország négyszer győztes ebei ellen megszerezte a Succes d'estime-t, itthon pedig legyőzte a tavalyi derék győzöt. Ha ehhez hozzáadjuk, hogy Groszstrelitzben ugyanazon tulajdonos 11 hónapos kölyökkel 7 derék konkurrenz ellen három hetes dreszura után 2-ös díjat nyert, s elsőt nyert volna, ha egy ostoba slezák ostorával pattantva a kölyköt el nem riasztja: úgy anyagunk jó kvalitása minden kétségen felül áll. Legfőbb nyereségnek azonban azt jegyezhetjük föl, hogy egy tisztelt főurunk, ki még tavaly gúnyolódva beszélt a telivéranyagról, az idei eredmény után kapitulált.

Kiállításokban megelőzött Ausztria. De a helyes út itt is a mienk. Mi mutattuk meg, hogy bírnak angol prakticitással arra nézve: mit mikor kell tenni. Minden kiállítás létalapja: az anyag. Ők a toronyra föltették a gombot a nélkül, hogy tornyuk lett volna. De azután elmondhatja e sorok írója, ki bíró volt az angol osztályban a bécsi nemzetközi kiállításán, hogy keveset épült, mivel anyag hiányában ott se tanulni, se tanítani nem lehetett.

Irodalmilag is lépést tartunk a külfölddel; sőt némi részben megelőztük nem csak Ausztriát, de Németországot is. Van ugyanis egy könyvünk, mely a vizslásattal és a vizsa fajbéli tenyésztésével oly modorban foglalkozik, hogy mindenki láthatja az ügy mai állását abszolút szempontból. Ez a könyv írójának sok öröm mellett keserüséget is okozott. Ugyanis tiszteletpéldányokat küldött kint és bent olyanoknak, kiknek a sport terén érdemük van. Öröme, hogy még külföldiektől is, kik nyelvünket nem értik, sajátkezű elismerő leveleket kapott. Keserü-

urcz.

oly anyagot, melyet büszkén fejleszthet tovább, mivel kivétel nélkül oly anyagból áll az, mely kizárja a mintának: a Kennel Club Stud Booknak mindamaz individuumait magukra és származásukra nézve, melyek után ez a szégyenfolt: «pedigree and breeder unknown» áll; de melyből viszont minden ebet a K. G. S. B.-ba sans facon bejegyeznek.

A törzskönyv nyújtja tenyésztési szempontból a kifogástalan származás bizonyítékát, s egyúttal a garanciát arra nézve, hogy az individuális potencia legyőzhetlen

sége az, hogy egy hazánkfia, s egyuttal miniszter, a tiszteletpéldányt minden kommentár nélkül visszaküldte.*

E könyv czime: «Az angol vizsla.» Tulajdonosa a magyar vadászati védegyesület. Kapható az Eggenberger-féle könyvkereskedésben. Ára 2 frt.

Mit ér ez a munka? Arról igen delikát okoknál fogva e cikk írója nem szólhat. Annyit azonban, az után, mit mutatványok nyomán külföldi szakértőktől hallott (itthon a «V. V.» lap egy rövid megemlékezésén és a «Borsszem Jankó» egy vicczén kívül róla senki sem olvasott), talán szerénytelenség nélkül hihet, hogy megírásával idejét nem fecsérelte el egészen haszontalanul. Ha valaki megveszi, talán talál benne elolvasásra méltót. Azonfelül meglesz az a megnyugtató tudata, hogy egy derék magyar egyesületet segít megmenteni — az eddigi kelet után itélve — a veszteségtől. S ez is ér valamit.

Ebben tártam fel a vizslászat jelen stádiumát hazánkban. Szives üdvözlettel maradván a t. szerkesztő úrnak igaz híve

K.

Vadkan-vadászati kaland.

— Megtörtént valóság. —

— december 10-én 1883.

És lón nagy lótás-futás Lekencze mezővárosában, golyóöntés, ónvagdalás, puskatisztítás, mert hát az erdőkerülő jelenté a falushíró uramnál, hogy a szomszéd gróf Bethlen Gábor uradalmi erdeiből egy nagy vadkan a lekenczei erdőkbe tévelyedett és ez nem csak jó fogás lenne, de a Dorf-Vorstand-nak (Szász helységről van szó) szent kötelessége is e szép nagy vadra, de veszélyes állatra vadászni, mert a Kulturvolk valamelyik nemes kis ivadékát — a mint az erdön száraz galyat szedeget — még fel is falhatná. — A falu bölcsei össze is gyűltek, meg is határozták, hogy a kik érzik magukban a bátorságot, a kik őseik hőstetteire még emlékeznek, a kik e fenevaddal megbirkózni mernek, ragadjanak fegyvert és mentsék meg a helységet, annak minden lakóit és állatait e nagy veszélytől. És összeállott nem 7 sváb, mint a krónika mondja, hanem 25 hős szász vitéz a helységi doktorral élükön és 30 hajtóval neki mentek amaz erdőségnek, a melyben a vadkan jelezve volt és teljes hősies elszántsággal esküdtek egymásnak és a bölc. Vorstand-nak, hogy vagy ők, vagy a vadkan halott lesz ma.

A hajtók az erdő aljában, a 25 hős puskás a hegy élén föl lettek állítva és az adott jelre megkezdődött a hajtás, miután a tisztelendő ur az egész vadász népségre a szép róna alján az erdő szélén áldást rebegett és sikert, oltalmat kért Istentől.

Az erdő szálás bükkerdő. A 25 puskás 30—30 lépésre egymástól úgy volt fölállítva, hogy csaknem mindegyik láthatta egymást, jelt adhatott egymásnak és veszély esetében segítségére jöhetett egymásnak. Kedves szász atyánkfiai mindenben «Circumspectus ac prudens»-ek lévén, itt is jelmondatukhoz hűn úgy intézkedtek, hogy hát baj ne legyen. Alig indul meg a hajtás, az erdőkerülő a már előre meghatározott jelt adja, hogy itt a vadkan és megy száguldva a puskás vonalnak!

* Nem tehetjük föl, hogy ezt ő nagyméltósága személyesen tette volna. Mi úgy tudjuk, hogy számos főúr, a kit el szoktak halmozni különféle nyomtatványokkal, egyszersmindenkorra rendeletet ad közegeinek, hogy az ilyen küldeményeket ne fogadják el. És így talán véletlen tévedés lehetett a miniszter úr eljárása. Szerk.

A mint e jelt a 25 puskás meghallja, nem gondol semmi egyébbel, hanem hogy miként meneküljön és teljes hősies elszántsággal huszonnégyen a hátuk mögött álló nagy bükkfára fölmásznak. Ezt látva az orvos-doktor önérzetes büszkeséggel, kitárult mellel megáll és azt mondja: de én megállok ám! és áll, mint Sión-hegye, dobogó kebelével, reszketve ugyan, de áll. Egy pár perc telik ily furcsa helyzetben, 24 puskás 24 fán és a véletlen munkája, az orvos csaknem közbül, midőn az egyik fán guggoló szász piszszeget és int a doktornak, hogy jön a fenevad, még pedig egyenesen reá. És a rettenetes való beáll, a vadkan rohan egyenesen a hős doktornak, a ki nemzetének jelleméhez hűn puskát ragad, czéloz, lő és épen balszemébe találva a fenevadat — nagy sebtében oda dobja puskáját és utczu neki, fel a fára kapaszkodik, míg a sebzett vad a fa tövét kezdi dühösen orrával turkálni.

A mi ezután következett, az nagyszerű mese-monda lehetne, ha valóságos megtörtént esemény nem lett volna. A magasban fent a fán guggoló 25 puskás a doktorral «da capo» éktelen ordításba tör ki; az orvos leghangosabban követelvén, hogy hát jöjjenek le a fákról, nyujtsanak fegyvert neki föl, vagy hát löjjeék agyon a még mindig turkáló dühös vadkant!

A hét sváb, akarám mondani 24 szász, csak ordított, de le nem jött egyik se. Hosszas bögés után az egyik puskás észre tér, a vállán keresztül vetett hosszú kötelet leoldja, az övében lógott fejszét a végére köti a kötélnak és a levegőben addig himbálja ide s tova, míg az orvos kikapja a fejszét, leoldja a kötélről és egy kevéssé lejjebb ereszkedve a terebes fán, a fejszefokát belé akasztja a fa tövében heverő puska szíjjába és ezt magához vonja.

Most már nyert pere volt, mert újra és újra töltve és löve a még mindig turkáló vadkanba hétszer lő bele, a hét sváb krónikájához hűn. Végére leteríti a disznót. — A 24 puskás meredt szemmel és ép oly dermedt s félelemtől reszkető testtel még egy álló felórát leste, hogy hát vajjon igazán meg van dögölve a vadállat?

Midőn aztán nagy későre meggyőződtek, hogy az bizony még a fülét se mozditja, egy nagy «hurrah»-val leszálltak a fákról, egy ökörszekérre feltették, sárgás-zöld lombbal betölték és a szekeret körülvéve a «Wacht am Rein»-t dalolva, nagy ünnepélyességgel Lekencze város háza eleibe vontatták a vadkant és a tisztelt tanács szemeláttára megmázsálták a fenevadat, mely $4\frac{1}{2}$ mázsát nyomott.

Megpörkölték, a nagy piacon megsütötték, mi alatt a falu nagyreményű fiatalága a «Ländler»-t járta körül és nagy népünnepet tartva, az egész helység nagyja és kicsinyje, gazdagja és szegénye lakomázott a hősiesen ledöntött vadállat husából. — Reggel a tisztelendő úr hálaimátrendezett a templomban, a tanács pedig jegyzőkönyvileg örökíté meg a doktor és 24 pajtása nevét és hőstettét — ad gloriam Nationis Saxonice Transilvanico!

Gróf . . . . M.

Vegyes sport-hirek.

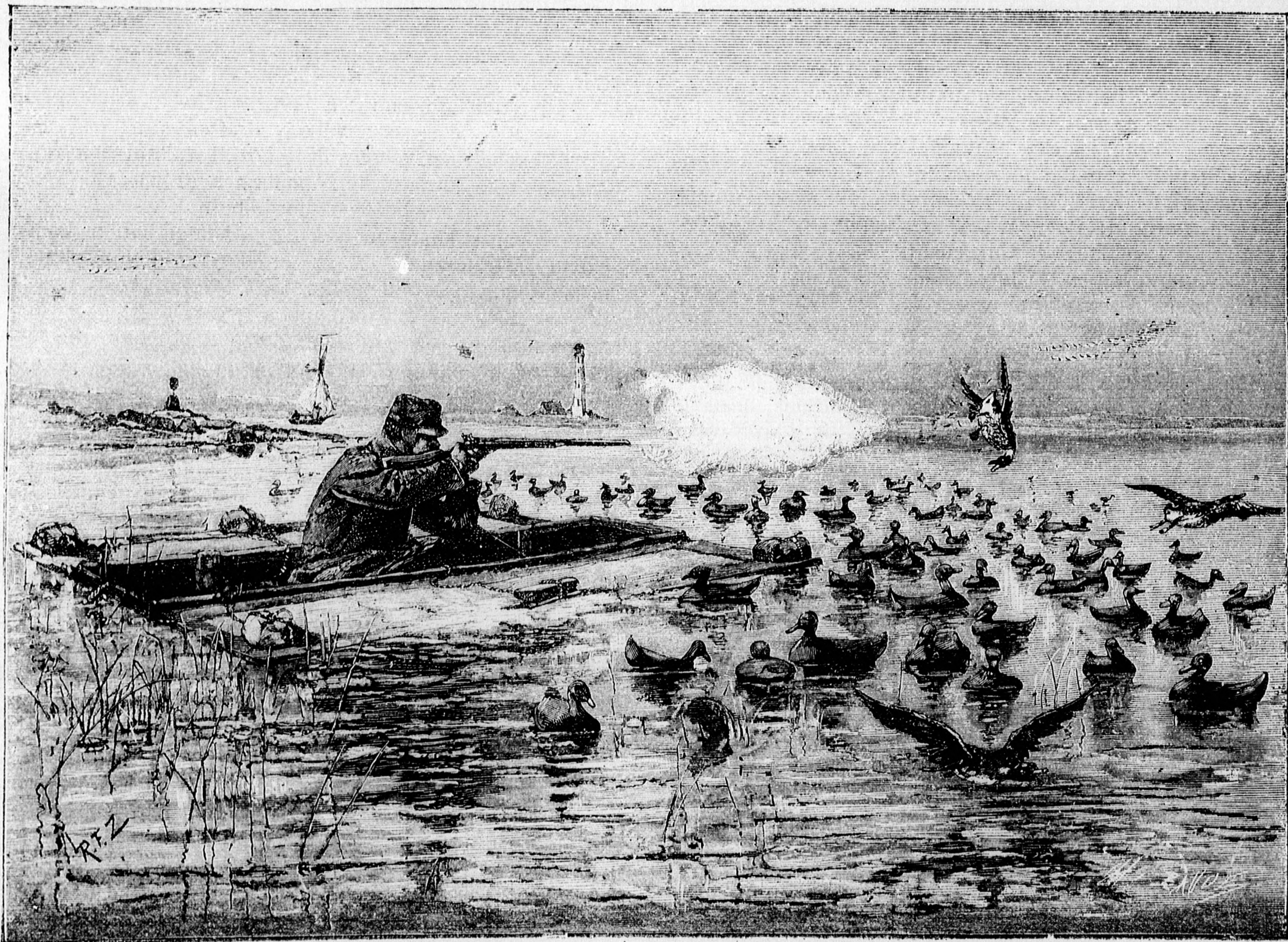
Udvari vadászatok. — Első nap (december 19-én) 7 fok hideg volt s virradóra nagy hó esett, mi a vadat arra kényszeríté, hogy vékony táplálékát a mélyedésekben keresse. A vadásztársaság reggel 7 órakor indult a Mürzsteg közelében fekvő vadászkastélyból. E nap kevés érdekességet nyújtott. Két hajtás volt, oly meddő, hogy több vadásznak alkalma sem velt a fegyverét kilőni. Vadászat végével Ő fölsége a király, Rudolf trónörökös,

Ferdinánd főherceg, a Toscanai nagyherceg és Leopold bajorherceg kíséretük egy részével a müzstegi vadász-kastélyba tértek vissza, míg a meghívott vadászvendégek másik része, köztük Turn-Taxis Imre herceg, Auersperg hg., Traun gróf fővadászmester, Mondel báró főhadsegéd, Beck báró vezérkari főnök és Latour tábornagy a neubergi kastélyba mentek. — Valamivel érdekesebb volt a második nap, midőn a társaság térdig érő hóban kapaszkodott fel a «Todtes Weib» nevű magaslatra. A vadászatot harmadnap fejezték be, a mely alkalommal ismét csak egyetlen egy hajtás volt, bár az időjárás 7 fokról + 3-ra szállott fel. A társaság délután 2 órakor ment be Bécsbe külön udvari vanaton, hova pénteken 6 óra

Kacsa-les.

(Képmagyarázat.)

Dörren a fegyver, füstfelhő száll fel, egy légi vándor aláhull a magasból — hanem azért száz és száz társa kényelmesen libeg tovább a vadász körül, mintha semmisenem történt volna. Megsiketültek és megvakultak talán, vagy valami bűvész idomította őket ilyen flegmatikusokká? Nem — hanem gummiból vannak az ártatlanok s a rendeltetésük az, hogy nagy nyugalomuk a biztonság érzetét költse fel igazi testvéreik keblében.

45 perczkor érkezett meg. A tizenkét vadász összesen 95 vadat lőtt és 2 testes őzbakot. Mint hírlik, Ő fölsége új év után vissza szándékszik menni a stajer havasok közé a vadászatok folytatására.

A monacói nemzetközi galamblovés az 1884-ik évben január 16-án kezdődik s e hó 18, 21, 22, 24 és 26-dik napjain fog folytatni.

Monte-Carlóból irják, hogy a galamblovési versenyekben igen számosan vesznek részt. Az időjárás különösen alkalmas.

Vad bivalyt lőtt gróf Waldstein legközelebb a Felső-Sziléziában fekvő Pless uradalomban. E ritka vad elejtése a legnagyobb vadászszerencsének nevezhető, s általános érdeklődést keltett.

Kilencz éves lövész mutatta be ügyességét Chelmsfordban december hó 14-én csekélyszámu, de szakemberekből álló közönség előtt. A fiu előbb üveggolyókat dobált fel, s bár nagy szél fújt, ritkán hibázott. Galambokra is lőtt s oly eredménnyel, hogy a jelen volt sportsmenek nem győztek csodálkozásuknak kifejezést adni.

Testvér-harcz.

(Képmagyarázat.)

Kegyetlen hideg idő és a sors egy eltévedt vándort sem hoz a hófúvásos pusztán keresztül. Nem csoda, ha a derék ordások kedély-világa elborul s némi idegességgel kezdenek egymás irányában viseltetni. Néha egy véletlenül talált száraz csontdarab a legbőszebb szenvedélyeket kelti fel, s kész az ádáz visszavonás. Megindul a testvér-harcz, csattognak az agyarak, vér csorog a fehér hólepelre. A pusztát pedig rémes üvöltés zaja tölti be. A távolban valami hatalmas sas röpked, annak jó napja lesz még ma! Szárnyának rémes suhogása intőjelül szolgálhatna — de melyik farkas az, a melyik hasonló pillanatokban a komoly megfontolás terére tudna lépni?

KÖZGAZDASÁG.

A békési komlótelep.

— Bárány Kemény Béla közgazdasági előadó jelentése. —

II.

A komló zsákolására és préselésére az uradalomban ki-tünő prések használtak. Egy ilyen présnek az ára 7—800 frt lévén, csakis a tekintélyes kiterjedésű komlótermesztésnél fizeti ki magát. A komlónak zsákolása és abban való préselése fontos feladat. Vannak jutányosabb áron is megszerezhető prések, melyekkel a cél szintén elérhető.

A főherceglaki, sátoristyei, és brajdaöldi komlótelepeket részletesen megvizsgálván, mindhárom telepen ugyanazon beállítási rendszert, ugyanazon művelési eljárást találtam. Több évi tapasztalat után megállapítottam azon elvek, melyek szerint legcélszerűbben járni el a komlótermesztés körül, jelenleg semmiféle kísérlet többé nem eszközöltetik. Az újabb mesterséges szárítási eljárások és a komlónak kénezése nem gyakoroltatnak. Azonban nagy figyelem fordítatik a szárítás alkalmával a különböző osztályzatú komlónak osztályozására.

Nézetem szerint a békési főhercegi uradalomban a komlótermesztés annyira okszerűleg és oly gyakorlati módon eszközöltetik, hogy az általam megvizsgált komlótelepek példányképeül szolgálhat.

Már említém, a szóban forgó uradalomban a drót-spárgaművelés van elfogadva. Ezen rendszernek, nézetem szerint, oly nyomatékos előnyei vannak a karóművelés fölött, hogy még oly vidéken is célszerűbb, a hol egy 3¹/₂—4 öl hosszú karó 10—12 krért beszerezhető, még pedig következő okokból:

1. Mivel a drót-spárga-rendszerrel tavasszal a föld nem tapostatik össze, míg a karóművelésnél a ki nem kerülhető tavaszi karózási művelet alkalmával ez oly mértékben történik, hogy különösen agyagos talajnál alig lehetséges a komló földjét a maga idejében felásni vagy megkapálni.

2. A komlót a spárgára csak egyszer kell utba igazítani, míg a karóra két, esetleg három ízben is fel kell kötözni és mégis gyakori a csuszamlás. Ezen munkálat egyéb gazdasági munkálatokkal összeít, sok napszámot fölemészt és gyakori a csonkulás, mely igényli a fattyu vezérhajtás alkalmazását, mely szintén veszélyessé jár.

3. A komló már természeténél fogva élénkebben fut fel vékonyabb, mint vastagabb tárgyra.

4. Érdes felületen a komló biztosabban kapaszkodhatik, mint simán.

5. A fentebbi okok miatt ugyanazon egy idő alatt gyorsabban érhet el a komló egy bizonyos magasságot a spárgán. Mentől rövidebb idő alatt érheti el a komló az igényelt magasságot, annál gyorsabban és tökéletesebben fejlesztheti ki oldalhajtásait, melynek virágai annál tökéletesebben fejlődhetnek.

6. A spárgán a komló egyenletesebben érik meg, mint karóra felfuttatva, mivel a nap jobban besüthet a rendekbe s egyáltalában több levegője van.

7. A spárga a sok mindenféle rovaroknak nem ad szállást, ellenben a karó repedései, héja, mind tanyául szolgálnak a sok ellenségnek.

8. Oly vidék, hol egy 3¹/₂—4° h. karónak ára 15 kr., egy 3¹/₂—4 h. cserfa vagy akácza, egy 5—6" átmérőjű oszlopot meg lehet venni 1 forintért. A drót-spárga-állványoknak beállítása kevesebbe kerül.

9. A spárga-rendek között 5 láb quadrát ültetésnél az eke, duruszó stb. biztosabban kezelhető.

Ha az uradalomban a csak 4 évig tartó spárgát valamely uton tartósabbá tennék, az ott megállapított berendezés még tökéletesebb lenne.

Az uradalom szakfőnökei a drótra vezetett komlóról azt tartják, hogy a drót jó hővezető lévén, könnyen meghibásodik. A drót sima felületét továbbá a komló nem kedveli. A drót rozsdásodása is ártalmára lehet a komlónak. Mindezen okoknál fogva a spárgára való művelésnek adnak előnyt.

Van tudomásom Erdélyben egy 4 hold kiterjedésű komlóról, a hol a komló évek óta vékony drótra futtatik fel, ez ideig legjobb eredménnyel. Nekem szintén egy, a békési uradalomban alkalmazásban lévő mintaoszlop áll rendelkezésemre; a függélyes huzalok egy része vastag, más része egészen vékony drótból van; ez ideig a spárga, vastag és vékony drót között valami lényeges különbség nem mutatkozik. Azonban a drótra való felfuttatásnál aratási nehézségek fordulhatnak elő.

Azon rovarok közül, melyek az uradalomban a komlósokban kárt tesznek és az erdélyrészi komlósokban is pusztítanak, megemlítendőek:

1. A szürke és fekete ormányos bogár, mely p. o. ez idei tavasszal a sátoristyei komlótelepen oly nagy mérvben lépett fel, hogy vékaszámba szedettek össze. Ezen ormányosok a komlónak indáját levágván, nagy kárt okoznak. Ezen kártékony rovar pusztítását csupán szorgalmas összeszedés által (a reggeli órákban) tudják mérsékelni.

2. A csimasz nagy károkat okoz az által, hogy különösen az újabb ültetvények gyökerén rágódván, sok esetben a megrágott komló végleg elpusztul. A felásás vagy szántás alkalmával a csimaszokat összeszedik és megsemmisítik. Alig lehetséges más módon a csimasz ellen harcolni.

3. A drótféreg (százlábu) szintén tetemes károkat okoz; ezen rovar is a gyökereken élődik; állítólag csekély mélységre a földbe pityókat ásnak a komlóban, a pityókára összegyűlnek ezen férgek s ily uton tömegesen lehet azokat pusztítani.

A bolha a leveleket rágja keresztül és hátráltatja ez által a komló dús tenyészhetését. Az alsó levelek leszedése által akadályoztatik a bolha, hogy feljebb álló levelekhez jusson.

A halirtó.

Általános a panasz, különösen Ausztriában, de hazánk több vidékén is, hogy a halak legnagyobb ellensége, a *vidra* oly nagy mértékben szaporodott el az utóbbi időkben, hogy a vizek halállományára komolyan fenyegetve van általuk.

A vidrának legveszedelmesebb tulajdonsága az, hogy a halat pusztán kedvtelésből pusztítja, s valódi vadásszenvedélyből gyilkolja meg. Áldozatát rendszerint lesből rohanja meg; leshelyét a vízbe érő fagyökök s a parti növények szárai közt ütvén fel, hol kevésbé vehető észre.

A vidra társaságban él s így annál veszedelmesebb. Még pedig nemcsak a folyó vizbeli halakra nézve, de a halastavak fáradtsággal nevelt halállományára is, mert ezeket is meglátogatja, leginkább többed magával, s nagy pusztítást visz bennök végbe. Azt is megteszi, hogy időnkint ismétli efféle éjjeli látogatásait, s mint hosszabb kísérle-

tezés után bebizonyosodott, csak is a vidrafogó kutyákkal lehet ellene valamit tenni. Minden egyéb védekezés kétséges eredményű.

A vidrafogó kutyák azonban a téli hónapokban hamar fölmondják a szolgálatot. Fölveszik ugyan a harcztot a vidrával, de a víz alacsony hőfoka miatt képtelenek azt hosszan folytatni. Téli időben tehát legtanácsosabb a halastónak környékét éjjel-nappal fegyveres esőszökkel őriztetni, a kik a kutyák által lőtávolba üzött vidrát könnyen lelőhetik, s így a harcztban e segélynyújtás által a hidegviztől elgyengülő ebeket jelentékeny támogatásban részesítik. E kombinált hadviselési mód szerfelett ajánlható az olyan halastó birtokosnak, a ki észrevette, hogy a gonosz vendég már tett halainál látogatást.

Sokan azt hiszik, hogy kelepcezk alkalmazása által sikeresen megvédhetik halastavaik állományát. Ez azonban vastag tévedés, s a ki e hitben él, azzal könnyen megeshetik, hogy felállított tőrei dacára egész halállománya kipusztul. A vidra ugyanis oly finom szaglással bír, hogy a víz alá helyezett kelepcezt, sőt a feloldott vasrozsa ízét is megérzi már jó távolról, s így mindig el fogja kerülni tudni azt a helyet, a hol tör van vetve számára. Csalétket azért nem lehet használni, mert a vidra dög-hust nem eszik.

A vidravadászathoz oly annyira szükséges vidraebek beszerzése azonban nagy bajjal jár, mert ezek csak Skóciában találhatók. Anglia gazdag főurai nagy becsben tartják a mindig jobban gyérülő ebfajt. Mert kétségtelen — ugymond dr. Ruffy — hogy a vidra-eb alfaj, melynek keletkezését homály fedi.

La Blanchère a vidra-eb geneziséét így adja elő: Mintegy 200 év előtt keresztezték Beagle-t és Griffon-t, egy vizslát kopóval, hogy vidra-vadászatra különösen alkalmas fajt alkossanak; tehát oly ebet, mely finom szaglással, értelmi képességgel és oly szörzettel bír, mely őt a vízben tartózkodásra alkalmassá tenné. A pázásból borzas, sárgavörösszörű ebek származtak, fekete és szürke foltokkal.

Ezen vérmes, bátor, támadni vakmerő ebek a buldoggot multák túl merészségükkel.

Müller a vidra-eb alakját eként írja le: Erősebb, egyenesebb és magasabb lábakkal bír, mint a mi taeskönk (borz-eb), durva szörzete közép helyen áll a taeskö és a skót csipér (Pincher) szörzete között. Barna, vagy sötét-sárga, rövid széles fejű, aránytalanul erős fogazattal. Teste nyult, izmos, farka enyhén hajlott. Eleven szemében tűz és merészség tükröződik.

Reichenbach a vidra-ebet a taeskö és a vidra keresztezéséből véli származottnak; e hiedelem elég naiv arra, hogy azzal komolyan foglalkozni fölöslegesnek tartjuk.

Mi azt hisszük, hogy a vidra-eb geneziséét legnagyobb valószínűséggel La Blanchère állapította meg, s hihető, hogy e keresztezésből származott Sperber lovagbirtok tulajdonosnak Glancert és Governess vidra-eb párja, melyeket John Horrocks közbenjárására Skóciából szerzett s melyek ára 1000 márkába került.

Magyarországba az elmúlt nyáron hozatott be az első vidraeb-pár; Barry és Spine. Mindkettő Glancert, a nagy skót indigena sarja, anyjuk Spine a Governess utódja. Gróf Migazzy Vilmos hozatta ez ebeket 1000 márkáért, s az aranyos-maróthi haltenyésztőben helyezte el. Ha meghonosításuk és elterjesztésük sikerül, a vidravadászat valószínűleg új sportággá növi ki magát hazánkban is, még pedig a leghasznosabb sportok egyikévé, mert a vidra pusztítása egyértelmű a vizek halállományának nagymérvű fokozásával s ezt okvetlenül maga után fogja vonni.

Közgazdasági közlemények.

A vetések állása. A földművelésügyi miniszteriumba a vetések állásáról beérkezett jelentések szerint a vetési munkálatok mindenütt befejeztetvén, a vetések általában jól állanak, itt-ott azonban sárgulni kezdenek némely vidékeken az egerek, pajor és a drótféreg pusztításai által szenvednek. A repceze kevés kivétellel jól áll. A burgonya rothadását több helyről jelzik. Némely, különösen a felvidéki megyék egyes járásaiban takarmány szükségről panaszkodnak.

A bérlőkről. A gazdakörben *Kodolányi Antal* felolvasást tartott a haszonbérekről és a haszonbéri szerződések két főpontjáról. Mindenekelőtt azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy miben rejlik a bérbeadások folytonos szaporodásának az oka. E kérdésre azt a választ, hogy a gazdatiszti kezelés nem képes annyi jövedelmet szolgáltatni, mint a mennyi bért a birtokért el lehet érni, már csak azért sem fogadhatja el, mert ebben a gazdatiszti kezelés elítélése foglaltatik, pedig e kezelés, ha elegendő forgó tőke és felszerelés áll rendelkezésre és ha a gazdatisztnak meg van adva a szabad mozgás minden feltétele, a bérleti kezelést is fölülmulja. A birtokok csekély jövedelmezősége ama visszás helyzettől van, hogy a birtokok nincsenek kellőleg felszerelve s elég forgó tőkével ellátva, hogy a gazdatiszt illő javadalmasításban nem részesül, hogy a birtokosok bizonyos nagyuri kedvteléseket a gazdálkodás tulajdonképeni célja fölé helyeznek. Értekező a bérleti rendszernek nem elensége, sőt maga is azt ajánlja, hogy a ki birtokát a mai gazdasági viszonyok által igényelt felszereléssel és forgó tőkével ellátni nem képes, az leghelyesebben teszi, ha birtokát bérbeadja. De csakis az esetben. Igaz ugyan, hogy a hosszú bérletek elég garanciát nyújtanak a birtokosnak a talaj kizsárolása ellen, ott hol már állandó bérlő osztály van és ahol kellőleg gondoskodva van arról, hogy a bérleti évek vége felé a bérlő ne gazdálkodhasson másképp, mint a bérlet kezdetén, de nálunk még a hosszú bérletek mellett sincs a birtokos a talaj kizsárolása ellen biztosítva, mert az eddigi bérszerződésekben erről nincs gondoskodva. Egészen másképp állának ma a bérleti viszonyok, hogy ha *Korizmic Lászlónak* 1867-ben megjelent s *Lónyay Gáborhoz* írt leveleiben foglalt figyelmeztetését a nagybirtokos osztály követte volna, mert ekkora gazdatiszti osztályból egy derék és hatalmas bérlő osztály teremtett volna. A hatvanas években a «Farm-társulat» törekvése is sikertelen maradt, mert a birtokos osztály nem istápolta, sőt mint szocialisztikus törekvést elítélte, holott ha akkor a társulat megalakul, ma a bérlet ügye egészen másképp áll.

Egy nagy birtok ismét magyar kézen. A bécsi Vereinsbank magyarországi csömöri nagybirtokát, melyet 12 évvel ezelőtt egy budapesti pénzintézet társaságában vásárolt, most eladta 300,000 forintért Korponay földbirtokosnak. Egy időben az a hír volt, hogy Csömört magyar Baden-Badenné akarják tenni; de a budapesti intézet később megbukott és a bécsi banktól a félmilliót vásárolt uradalom jelentékeny veszteséggel ismét magyar kézbe került vissza.

A vasalás szabályai. A patkoló-kovácsok legtöbbször minden gondolkodás nélkül vasalja meg a lovat s legfőlegb arra van gondja, hogy külsőleg jól mutató munkát végezzen. Pedig a vasalásnak igen fontos szabályai vannak, melyeket figyelmen kívül nem volna szabad hagyni egy patkoló-kovácsnak sem. E szabályok a következők: 1. A régi vas levétele után a patát meg kell rövidíteni s az elhalt és meglazult részeket gondosan eltávolítani. Vigyázni kell e mellett, hogy a ló talpában ne vágjunk. Ha pedig azt tapasztaljuk, hogy a lábnak valami sérülése van, ott a beteg részt ki kell vágni. 2. A patkónak egyenletes vastagságúnak kell lennie, a sarkaknál valamivel vékonyabb lehet. Sok szeget nem szabad beverni, s vigyázni kell, hogy a sarkaktól jó távol essenek. A hátulsó lábak patkóit elől vastagabbra szabad hagyni mint középen, a szegeket a sarkakhoz közelebb is szabad beverni a nélkül, hogy nyílalástól tartani kellene. Mindennemű odalerősítést kerülni kell, mert azzal a pata megromlik; ugyanez történik, ha a szögek nagyon közel esnek egymáshoz. A patákat nem szabad ráspolyozni, mint-hogy ezáltal elromlik a külső fényes mázzuk s törékenyekké válnak, a mi sántaságot okozhat.

Gazdasági művek. Megjelent és kapható a szerzőnél: «Egyszerű és kettős gazd. számviteltan alapvonai». Irta Sporzon Pál. Ára 2 frt. Megrendelhető a szerzőnél M.-Óvárott, készpénzfizetés vagy utánvét mellett. E munka a «Mezőgazdasági Üzemtan» kiegészítését képezi. 11^{1/2} nagy 8-rétű ivre terjed és igen díszesen van kiállítva. Ajánljuk a t. gazdaközönség szíves figyelmébe. — «Az okszerű gazdálkodás rendszere: Mezőgazdasági üzemtan tudományos és gyakorlati alapon.» Nélkülözhetlen vezérfonal gazdaságok megalapítása, bérbevétele, felszerelése, berendezése és kezelése körül. Irta Sporzon Pál. Második javított és bővített kiadás. Ára 3 frt.

A m.-óvári akadémiai gazdasági egyletnek folyó évre kitűzött pályakérdése: «A takarmánytermesztés befolyása és jelentősége Ausztria-Magyarország jövőendő gazdasági irányára, kapcsolatban azon kérdéssel, mi módon lehetne a takarmánytermesztést ugyanott emelni?» A pályázók műveiket legkésőbb 1884. évi május elejéig adhatják be.

Japánban a kacsá a legelterjedtebb vad. Valamivel kisebb, mint a mi csörgő kacsánk vagy a buvár. Tollazata szürkésbarna, feje és farka zöld, mellén és szárnyain a toll sötétebb. Vadászata októberben veszi kezdetét. Többnyire hálóval vadásznak rá, habár újabban a fegyverek elterjedése óta lóni is szokták. A kiválóbb kacsavadászok egy nap sokszor négy—ötszáz kacsát ejtenek el s aránylag kis területen az összes zsákmány hat—hétézer szokott lenni.

Pekingi kacsák az állatkertben. Az állatkert ezelőtt két évvel Londonból két eredeti pekingi réce-törzset hozatott, mely az eddig ismert kacsák közt a legnagyobb, akkora, mint egy lúd. Az állatkert a múlt évben csak tojásokat adott el vidéki tenyésztőknek. Az idén azonban a tenyésztést is megkezdte s jelenleg negyven darab tenyésztésre kiválogatott kitünő szép példány eladó.

Vizvezető vascőveket megóvunk a rozsdá ellen az által, ha egy fateknőbe, mely nagyobb legyen mint a csővek, szén-kátrányt öntünk. A vascőveket megmelegítjük, s a nélkül, hogy ezeket izzóvá tennők, a teknőbe dobjuk, s ott megforgatva, kiveszszük és felállítjuk, hogy a fölösleges kátrány róluk lefolyjon. Az így megdolgzott vas nem fog rozsdát.

Halászat. Az amerikai halászati bizottság alaposan megfelel földadatának. Természetesen az éghajlati viszonyokhoz kell működését irányoznia, mert Kolumbiában és Alaskában nem érvényesíthetők azok a rendszabályok, melyeket Kaliforniában és Uj-Mexikóban alkalmazni lehet. A bizottság a legfényesebb eredményt érte el legutóbb Jowában. E terület gazdag ugyan hegyi-patakokban, de ott a pisztráng még sem tenyésztett. S a bizottság fáradozásainak sikerült e nemes halat azon a vidéken általánoson meghonosítani. Hasonlóképen a lazac tenyésztését is behozták. Legérdekesebb azonban, hogy a pontyot is

állandó lakójává tudták tenni Jowa vizeinek, bár ezek kissé hidegek arra, hogy a ponty bennünk fejlődhesse. Ezen úgy segítettek, hogy a folyókból és tavakból mellék-medenczékert vezettek le s itt a viz sokkal magasabb fokú s a haltenyésztésre teljesen alkalmas lett.

Ez évi júniusban az angol folyókból összesen 10,912 darab lazac került a londoni piacra. A halászati bizottság az Egyesült Államokban évenként két millió dollár állami segélyben részesül. A mesterséges haltenyésztés tanítására Tharandban (Szászország) rövid kurzust nyitottak, melyen mindjárt gyakorlati példákat mutattak be. A londoni halászati kiállítás 27 ezer font sterling tiszta jövedelmet hozott; 335 arany érem-jutalmat osztottak ki. — Canadából a south-kensingtoni kiállításra sok lazac-tojást küldtek, melyekből a halak kikelvén, a kiállítás ideje alatt 8—10 cm. hosszúságra megnöttek.

Halászat villamosfénynél. Közép-Oroszországban a Dnieper folyam partjain nagy mérvű földmunkálatokat végeznek mostanában s a munka éjjel is folyik villamosfény mellett. Észrevették, hogy ha e fény a folyóviz valamelyik pontjára esik, oda rögtön nagy mennyiségű hal gyülekezik, s oly mértékben elveszítik a szemük világát, hogy minden nagyobb fáradság nélkül megfoghatók. A munkások nagy hasznát vették e fölfedezésnek.

A lazac-halászat Csehországban ez évben ép oly eredményes volt mint a múltban. Márcziusban a prágai piacon 1 frt volt a lazac fontja, júniusban csak 50 kr. Most 1 és 1½ forint közt ingadozik az ára, a kereslet azonban oly nagy, hogy az áraknak okvetlenül emelkedniök kell.

A halaknak szánt takarmány főkélléke, hogy olcsó legyen, — Pontyokat legcélszerűbb gabonájával, burgonyával és répával etetni. Hushulladék és trágya kedves eledele a pontynak. Elhullott állatok beleit tartalmukkal együtt dobjuk a tóba, s a kérődzők paczalja kitünő táplálék. Ha többet adunk e kitünő csemegékből, mint a mennyit pontyjaink elfogyasztani bírának, nem baj, mert a rohadó hulladékban fejlődnek a halaknak eledelül alkalmas férgek lárvái. A hushulladékot összeapritjuk, azután kilogrammját 10 deka korpával, ½ deka sóval, 1 deka gipszszel keverjük össze, összegyurjuk s szétdarabolva vagy fris állapotban vagy megszáritva adjuk eledelül a halaknak.

HETI SZEMLEK.

UDVARI HIREK.

A király az Eötvös alapnak és a tanítók árvaházának külön-külön 1500 forintot adományozott.

Királyné ő Felségéről bécsi lapok ismételve azt a hirt írják, hogy egy vadászati balesetből származó lábujja miatt le kell mondania a lovaglásról. Az angolországi látogatás is e miatt marad el.

A trónörökös pár hír szerint január közepén több napra Prágába megy, hol ott tartózkodásuk alatt a Hradsinban udvari ünnepek lesznek mintegy bucsuzókép.

Este Ferencz Ferdinánd főherceget nagykorúvá december 20-án délelőtt jelentette ki az uralkodó; ez alkalomból a huszéves főherceget az uralkodó család tagjai üdvözölték.

Mária Amália hercegnőnek december 17-én történt elhunytá alkalmából az udvarnál 12 napos gyász rendeltetett el.

Házasság az orosz udvarnál. Konstantin nagyherceg eljegyzése Erzsébet szász-altenburgi hercegnővel még a tél folyamán a téli palotában meg fog történni. Az ünnepélyre várják Vilmos porosz herceget, az edinburghi herceget, a dán trónörökös, a görög királynét, a montenegrói fejedelmet, stb.

A czár balesete. A czár szerdán Gacsinából vadászatra rándult két szárnysegéde és több udvari nemes kíséretében. Az egész társaság nyitott szánokon ment. A czár a második szánon ült az egyik szárnysegéddel. Közvetlen a közel erdőcske előtt a szán elé fogott három ló közül egy megbokrosodott és kitört a hámból. Ennek folytán a másik két ló elesett, a szán jobbra dőlt és a czárt vagy öt lépésre, egy az utban heverő fatörzshöz dobta az esés lendülete. A czárt kísérei rögtön talpra állították; a császár igyekezett megnyugtatni az urakat, de nem bírta eltitkolni, hogy jobb válla nagyon fáj. A társaság legott visszatért Gacsinába. Azt mondják, hogy a czár felső karja kimarjult. Mivel hivatalos jelentést nem adtak ki az esetről, sokan az hitték, hogy a czár ellen merénylet történt.

TÖRVÉNYHOZÁS.

Az országgyűlés harmadik ülészaka alatt a kormány több törvényhatóság határainak kiigazítására vonatkozólag törvényjavaslatot fog benyújtani. E törvényjavaslatba kilencz rendbeli átcsatolás van felvéve, melyek Pozsony és Sopron, Mosony és Pozsony, Abauj-Torna és Zemplén, Sáros és Abauj-Torna, Borsod és Heves Temes és Torontál, Arad és Csanád, végül Nagykovács és Brasómegyéket érintik.

A horvát tartománygyűlés f. hó 18-én nyílt meg. Mindjárt az első ülés kellemetlen jelenetekkel kezdődött. A staresevicsisták ugyanis a bán kinevezésére vonatkozó leirat felolvasásakor némi botrányt rendeztek. Kifogást tettek az ellen, hogy a leirat csak másolatban s nem eredetiben fekszik a tartománygyűlés előtt, akarták továbbá annak az eskünek a mintáját hallani, melyet a bán a király előtt letett, s melyről azt állították, hogy az magyar nyelven lett volna fogalmazva. Rukavina György báró tiltakozott az ellen, hogy a bánért, a ki magyar hivatalnok, külön küldöttség indíttassék. A küldöttség mindazáltal elment a bánért s Khuen-Héderváry gróf, miután meghívásukra megjelent, oly beszéddel köszöntött be, mely részben meghökkenést, a legtöbbeknél azonban fölöttébb lehangoló hatást gyakorolt. Az új bán nyíltan kimondta, hogy ha magyarnak akarják tartani, tartsák annak, de ő meg fogja mutatni, hogy a jó magyar jó horvát is lehet s használhat úgy az országnak, mint az államnak. E nyilatkozat nagy forrongást keltett, úgy hogy a nemzeti pártkör is szükségesnek találta még azon az estén értekezletet tartani annak konstatalása végett, hogy a bán programja mennyiben áll összhangzásban a kör hivatalos programjával? A tartománygyűlés második ülése december 19-én tartatott. A parlamentarizmus története nem emlékszik hasonló botrányokra, mint a minők ez ülésen egymást érték. Mindjárt az ülés elején egy nyilatkozat olvastatott fel, melyben 12 határőrvidéki képviselő kijelenti, hogy a fennálló törvényeket, melyek a határőrvidék képviseletének hozzájárulása nélkül hozattak, kötelezőknek nem ismerni el. Később Pilepics, ki szintén

határőrvidéki, kérdést tett, hogy a bán kinevezési eredeti okmányának előterjesztése tárgyában a mult ülésen tett indítványa miért nem kerül tárgyalás alá. Midőn erre az elnök azt jegyzé meg, hogy Pilepics még nem lévén igazolva, interpellációt nem tehet, óriási láрма keletkezett ugy a házban, mint a diákok karzatán. Az elnök elrendelte a karzatok kiürítését, Starcevic és Pilepics erre fölkiáltottak: «Ne menjetek, vagy az elnök is veletek fog menni!» Az ifju Starcevic a nemzeti párt padjai felé így kiáltott: «Rablók, árulók vagytok!» az elnök felé fordulva pedig így szólt: «Takarodjék innen ki!» E pillanatban a baloldali karzaton zavar támadt. A rendőröknek többen ellenállottak s kiabálni kezdtek. E láрма a teremben annál nagyobb visszhangra talált, mennél tovább tartott a rendőröknek az az erőlködésük, hogy a zavargókat eltávolítsák. Erre erős dulakodás támadt, mely a karzatok kiürítésével végződött. Ekkor a teremben a botrány tetőpontját érte el. Pilepics, Starcevic, Folnegovics és mások a legnagyobb izgatottság közt fenyegetésekben törtek ki és ökleikkel fenyegették a többséget. A leirhatatlan zavar padról-padra terjedt tovább és néhány perc mulva nem lehetett mást hallani, mint a képviselők kiabáló és nagyon izgatott beszédeit. Ekkor a tanácskozás folytatása teljesen lehetetlenné vált, s elnök kénytelen volt az ülést berekeszteni. A ház roppant izgalomban oszlott szét. Az utczán diákok vártak, kik a Starcevic-pártiakat megszívózták. A botrányok miatt a tartománygyűlés decz. 21-én zárt ülést tartott. 22-én nyílt ülésben szavazás alá bocsátották azt az indítványt, hogy Starcevic és Pilepics 8 napra kizárattassanak a tartománygyűlésből. A ház ez indítványt 56 szavazattal 41 ellen elfogadta, s ezzel a botrányok remélhetőleg végüket érték, ebben az ülésszakban.

E G Y H Á Z.

A pápa karácsony ünnepén a bibornokok üdvkivánatait fogadta. A feliratot *Di Pietro*, a bibornokok legidősbje olvasta föl, mire a pápa köszönetet mondott a bibornokoknak üdvkivánataikért és panaszlólag említette föl az egyház ellenségeinek engesztelhetetlen gyűlöletét, kik szünet nélkül, elkéseredetten azon munkálkodnak, hogy az egyház békéjét aláássák. Megjegyezte továbbá, hogy még a legkatholikusabb érzelmű országokban is jelentkezik a forradalmi szellem az egyház ellen, melynek jogait megtámadják és föladata teljesítésében gátolják. Annál inkább tapasztalható ez Rómában, hol mindent fölhasználnak a pápaság újabb és újabb megtámadására. Curci volt jezsuitára czélozva, a pápa panaszkodva említé föl, hogy a kívülről jövő ellenségeskedésekhez még az egyház háladatlan fiainak méltatlan iratai is csatlakoznak.

Mihajlovics zágrábi bibornok-érsek decz. 20-án Khuen-Héderváry gróf bán tiszteletére 22 teritékü lakomát adott. Jelen voltak Bedekovich horvát miniszter, Ramberg báró tábornoszernagy és a volt határőrvidék képviselői is.

A budai Mátyás-templomban már 1885. őszén megkezdik az isztentiszteletet s ez ideig tizenkét festett ablak elkészítése volna szükséges. A két legnagyobbat a főváros készítetteti, egyet-egyét pedig Simor János bibornok-hercegprimás, Ipolyi Arnold püspök és Kruesz Krizosztom pannonhalmi főapát. Még hét ablak kegyes ajándékozását várják tehát főpapjaink és főuraink buzgóságától.

Templomégés. A leamingtoni római katolikus templom egy nagy gót stílusban emelt épület, e hó 19-én teljesen leégett. A tűz délután 5 órakor tört ki, és hét óra felé már nem maradt egyéb, mint a templom széles hajójának falai és a szószék. A szent képek és a templom falfestményei mind oda égtek.

H A D S E R E G.

Parancsnok-változás. A legutóbbi «Katonai rendeletek lapja» Rudolf trónörökös és János főherceg áthelyezését közli. A trónörökös átvette a Bécsben állomásozó 25. gyalog csapat hadosztály fölött a parancsnokságot, míg János főherceg a Linczben állomásozó 3. csapat-hadosztálynak lett parancsnoka. A trónörökös parancsnoksága alá ez alkalomból a következő csapatok kerültek: a 49-ik dandár (parancsnoka Ruttig Albin báró) és az 50-ik dandár (parancsnoka Koltai Vidos Sándor). A dandárok kötelékéhez tartoznak a kecskeméti 38-ik gyalogezred és az aradi 33-ik gyalogezred három-három zászlóalja, valamint négy zászlóalj deutschmeister és a bécsujhelyi 84-ik gyalogezred négy zászlóalja, továbbá a 10-ik vadászzászlóalj és az 1-ső utász zászlóalj. E csapatokból tíz Bécsben, kettő Korneuburgban, egy Sankt-Pöltenben, kettő Bécs-Ujhelyben, az utász-zászlóalj pedig Klosterneuburgban állomásoz.

Ifj. Ráday Gedeon gróf, m. kir. honvédelmi miniszter Bécsben f. hó 26-án déli 12 órakor meghalt. Az elhunyt alig élt 44 évet. Betegsége a nyelv és gégefő rákja volt, mely már hosszabb idő óta kinozta az életerős férfit. Első jelenségei csakhamar miniszterré történt kinevezése után kezdtek mutatkozni. Juniushan már műtétet kellett a grófon végrehajtani, mindazáltal a baj újból rohamosan növekedett. Szeptember óta a beteg csak híg ételket vehetett magához, bár gyomra teljes épségben volt. Még kétszer operálták, azonban mind hiába; a baj, mint a legtöbb rák gyógyíthatatlan volt. Ifj. Ráday Gedeon gr., unokaöccse a szegedi királyi biztosság idejéből oly híressé lett hasonnevű grófnak, apai ágon a Rákócziak erős híveitől, anyai ágon a Teleky grófoktól származott. Péczelen született 1839-ben. Hasonnevű atyja Pestmegye követe volt a harminczas években a pozsonyi dietán, hol követtársával Szentkirályi Mórizzsal együtt mindenkor a szabadelvű ellenzékhez tartozott. Később jászkún-kapitány, még később a nemzeti színház főintendansa lett. Anyja Teleky Borbála grófnő, édes testvére Tisza Kálmán miniszterelnök édesanyjának s a nem rég elhunyt Teleky Domokos grófnak. — Maga az ifju Ráday Gedeon gróf a 48-at követő abszolút korszak alatt katonai pályára lépett, egy ideig a gárdánál szolgált, azután a dragonyosoknál lett kapitány s végül évek során át mint százados a király szárnysegéde volt. Az udvari főhadsegédletben 1867-ig állomásozott, ekkor bucsut mondott a katonai pályának, elvette Perger Filippine grófnőt és ikladi (pestmegyei) jószágára vonult gazdálkodni. A közélet terén 1872-ben jelent meg újból mint képviselőjelölt kormánypárti programmal a vácsi kerületben, de a balközépi Degré Alajos ellenében nagy kisebbségben maradt. A következő választásnál 1875-ben, a fuzió után, sikerült szabadelvűpárti programmal győznie, ugyancsak a vácsi kerületben, melyet két országgyűlésen át képviselt. 1881-ben Prónay Gábor, szélsőbali képviselőjelölt ellen nagy kisebbséggel megbukván, Zentán győzött Majoros István ellenében nyolcz szavazattal. Egész a legujabb időkig nem vett nagyobb részt a képviselőház vitáiban. Mikor azonban 1881-ben őszszel a véderő módosításáról szóló törvényjavaslat a bizottságban tárgyalás alá került, egész szorgalmát és minden ismeretét ennek tanulmányozására fordította. Honvédelmi miniszterre 1882. október 8-án neveztetett ki, a mely alkalommal egyszersmind belső titkos tanácsosi méltóságot is nyert. Mint miniszter nagy tevékenységet nem fejthetett ki, mert öt negyed évi hivataloskodása ideje alatt 10—11 hónapig volt beteg, mindazáltal két tette hosszabb ideig fenn fogja tartani emlékét. A Ludovika Akadémia reformja s az önkényteseknek a honvédséghez közelebb hozatala s ezzel a honvéd-tisztikarnak megerősítése.

Öngyilkos katonatisztek. Szatmáron Ember Zoltán közös hadseregbeli hadnagy, Triesztben pedig Madil főhadnagy a 19. vadász zászlóaljnál pisztoly lövéssel véget vetettek életüknek.

«**A m. kir. csendőrség évkönyve 1884-re**» czimen új vállalat indult meg Kolozsvártt. A naptári részen kívül czélszerűen beosztott kimerítő czimjegyzékét közli a m. kir. csendőrségnek és a honvédségnek. Szakközleményei jogi határozatokból állanak a büntető törvénykönyv főbb — a csendőrököt közelebbről érintő — fejezeteihez, továbbá a vadászati és fegyveradó-törvények kivonatából stb. Úgyesen összeállított szépirodalmi rész fejezi be a Szelestey Károly csendőr-főhadnagy által szerkesztett évkönyvet.

Újszerkeztű mitrailleur-ök. Ma már általánosan elfogadott nézet az, hogy a szórlöveg, mint tábori löveg a síkharczban kevésbé alkalmas, ellenben a várak, erősített pozíciók, hegyszorosok, hidfők stb. védelmezésénél különösen mint *oldallöveg* árkok és rések pásztázására alkalmazható. E nézetnek megfelelőleg a francia és orosz tüzérségnél, valamint a magyar kir. honvédségnél ezelőtt alkalmazásban volt szórlövegek ma már nem láthatók s azok jelenleg csak a várak védelmezésénél fognak használtatni. Újabb időben azonban egyes nagyhatalmak, különösen Német-, Francia- és Olaszország a szórlövegeket a haditengerészetnél kezdik alkalmazásba venni, miután azok a hajókon az annyira veszélyes torpedó-ladikok támadásai ellen igen hathatós védelmi eszközöknek mutatkoznak. A hadi tengerészetnél használt szórlövegek, hogy céljuknak megfeleljenek, berendezésükben nagyon eltérnek a tábori tüzérségeknél ezelőtt alkalmazottaktól. Ugyanis az utóbbiaknál nagyobbbrészt a gyalogsági puska löszere nagyobb ürméretű (kaliber) csövek alkalmazása mellett a tüzérségnél használthoz hasonló robbanó-lövedékekből áll. Miután azonban a *szentpétervári konvenczió* értelmében 400 grammon alóli súlyú robbanó lövedék alkalmazása ki van zárva, ennél fogva előbb a lövedék súlyát a nemzetközi egyezmény figyelembevételével kellett megállapítani és csak azután lehetett a cső ürméretét meghatározni. Ebből kifolyólag a lövedék súlya 36—44 mm. ürméret mellett 425—500 grammra tétetett, hogy azonban ez által a *csököt* túlságosan nehezzé ne váljék, csak 5—6 cső vétetett. Ezen rendszer szerint készitit legújabbban *Hotchkisz* amerikai polgár szórlövegét, mely jelenleg a német haditengerészetnél lett rendszeresítve. E löveg művezete

után szörlöveg, azonban töredékeire nézve tábori löveg s a *Gatling*-féle, vagyis a forgó-cső rendszerhez tartozik. Az 5—6 csőből álló szerkezet hátsó végén a löszer fölvetelére tartály van alkalmazva. A forgópisztoly szerkezetéhez hasonlólag, melynél a töltvényeknek egymásután való elsütésére csak egy kakas szolgál, a *Hotchkiss*-féle szörlövegénél is csak egy ütőrugó és egy ütőszeg létezik. Egy forgattyú segítségével a művezet mozgásba hozatik, minek folytán a csövek forognak s így egymás után az ütőszeg hegye elé jövnék, elsütetnek. E szörlöveg kétféle mintában állították elő: van egy könnyebb és egy nehezebb szerkezetű, mindkettő 37 mm. ürmérettel bír. A löszer a kézi-lőfegyverek löszeréhez hasonlóan van szerkesztve. A töltvény-hüvely-központi-gyujtvány csak hosszában különbözik a két mintánál és 80 illetőleg 110 gr. lőport tartalmaz. A lövedék 455, illetőleg 525 gr. súlyu Hotchkiss-féle csapantó-gyujtóval van ellátva. A lövedéket a repesztöltet 15—20 robbantékra szabja szét. A lőtávolság 4400, illetőleg 6000 méter. A lösebbesség, tekintettel az eddigi szörlövegekre, nem mondható valami nagynak, mert csak 60—80 lövést lehet percenként tenni, azonban számításba kell venni, hogy az ellenség ellen mindenkor a huszszoros számu robbantékok szóródnak. A művezet igen egyszerű és szerszám nélkül is szétszedhető. A *Hotchkiss*-féle szörlöveggel tett kísérletek azt mutatták, hogy kis torpedó-ladikok támadása szörlövegekkel felszerelt nagyobb hadihajók ellen igen nagy nehézséggel jár.

A honvédelemi miniszterium vezetésével, ifj. Ráday Gedeon gróf elhalálása következtében, ő felsége Orczy Béla báró minisztert bizta meg. E provizorium, mint hallatszik, hosszabb ideig fog tartani, mindazáltal az új honvédelemi miniszter személyét illetőleg már megindultak a kombinációk. Néhány lap értesülése szerint br. Fejérváry Géza honv. min. államtitkárnak vannak legtöbb chancei.

Kinevezések. A hadsereg rendeleti lapjának decz. 19-én kiadott száma közzéteszi *Werner* Antal vezérőrnagy przemysli ideiglenes várparancsnoknak és galicziai várépítési igazgatónak előbbi állásában történt végleges megerősítését. Gróf *Degenfeld-Schönburg* Ferdinánd vezérőrnagy, Este Ferdinánd Ferencz főherczeg eddigi nevelője, ezen minőségében szerzett érdemei elismerésül díjmentesen a 2. osztályu vaskorona-rendet nyerte. *Kronnovetter* Károly sorhajó-kapitány, a tengerészeti akadémia parancsnokának tengerészeti szolgálattételre való bevonulása elrendeltetett és szolgálatai elismerésül díjmentesen a 3. osztályu vaskorona-rendet nyerte. Helyébe *Pichler* József lovag sorhajó kapitány nevezetett ki a tengerészeti akadémia parancsnokává. *Láng* József sorhajó-kapitány, a tengerészeti osztály ügyesportja főnökének tengerészeti szolgálattételre való bevonulása elrendeltetett, szolgálatai elismerésül a katonai érdemkeresztel díszített fel és helyébe *Buchta* Henrik sorhajó kapitány nevezetett ki a tengerészeti osztály 1. ügyesportjának főnökévé.

EGYLETEK ÉS TÁRSULATOK.

Főranguak önképzőköre. Fialtal főranguak körében ifj. gróf Széchenyi Imre kezdeményezésére — mint értesülünk — önképző-kör alakult. A kör hetenkint 1—2-szer jó össze, felváltva valamelyik tagnál és ekkor a tudomány és művészet köréből felolvasások tartatnak, felváltva a napi politikai kérdések feletti vitával. Eddig a következő ifju urak vesznek részt a társaságban: gróf *Andrássy* Sándor, gr. *Bolza* Pál, báró *Edelsheim Gyulay* Lipót, gr. *Esterházy* Dénes, *Justh* Zsigmond, *Mailáth* József, báró *Révay* Sándor, gróf *Széchenyi* Pál, gr. *Széchenyi* Imre, gr. *Széchenyi* Andor, gr. *Széchenyi* Lajos, gr. *Széchenyi* Emil, gr. *Szapári* László, gr. *Zichy* Antal, gr. *Zichy* Aladár és ifj. gr. *Zichy* Nándor.

Magyarországi szabadkőművesek statisztikája. A monarchiában a skót ritusnak összesen 13 páholya van 495 taggal, ebből Ausztriára csak 1 páholy esik 54 taggal; a jánosrendűeknek van összesen 25 páholyok 1246 taggal. Ebből Ausztriára 7 páholy esik 496 taggal. A tagok közt van 1 katonai attaché, 1 altábornagy, 1 vezérőrnagy, 1 konzul, 3 pap, 7 bankár, 14 országgyűlési képviselő, 11 író, 27 művész, 105 tanító és tanár. A szabadkőművesek közt a kereskedők vannak legérősebben képviselve, számuk több mint háromszáz.

Anglia jelenlegi 12 minisztere közül nyolczan szabadkőművesek. A francia kormányban csak *Ferry*, az elnök, szabadkőműves.

A színészegyesület központi igazgató-tanácsa *Ribáry* József min. tanácsost elnökké, *Feleky* Miklóst pedig alelnökké egyhangulag megválasztotta. A visszalépett *Odry* Lehel helyére levelek *Molnár* Ágostont választották meg egyik alelnökké.

A magyar írók segélyegylete e napokban készíti el a jövő évi költségvetést. Ötvenegy félnek tizenegyezer nyolczvan forintot állapított meg évnegyedenként vagy félevenként kifizetendő évi segélyekül. Az igazgatóság kénytelen volt négy-öt fél eddigi évi segélyösszegéből némi levonást tenni, hogy az új folyamodók nagy

szükségén segíthessen. Mert az egylet pénztárát évről-évre többen veszik igénybe, másfelől meg a közönség támogatása újabb időben az irodalom ez emberbaráti ügye iránt megcsökkent. Kevés az adakozó, még kevesebb az új alapító.

A Kisfaludy-társaság decz. 19-én tartotta ez évi utolsó felolvasó ülését. A titkár jelentéseket tett néhány alapítványról, a társaság megjelent idei könyvilletményéről és a két pályázatra beérkezett versenyművekről. Az «Egy magyar nő életrajza»-ra tizenegy mű, a «vig éposz»-ra pedig tíz munka érkezett. A jelentések után *Beöthy* Zsolt olvasta föl nagy gonddal és tömör stílusban írt széptudományi értekezését az epikai és tragikai jellem különbségéről. Végül *Szász* Károly mutatta be *Beöthy* Zsigmondnak egy vallásos szellemű költeményét.

A Szent László-Társulat *Schlauch* Lőrincz püspök elnöklete alatt tartott választmányi ülésén felolvasták *Jacobini* bibornok pápai államtitkár levelét, mely szerint a pápa köszönettel fogadta a társulat közgyűléséről küldött hódolati föliratot. A boszniai *Ferenczrendiek* már nem küldvén növendéket *Egerbe*, a társulat az erre fordított évi 260 frtot a brailai kath. magyar iskola tanítójának fizetésére fordítja. *Göndöcs* Lajos bemutatta a társulat költségén neveit két csángó fiút; értelmes, bátor fiúk, kik csinos beszéddel fejezték ki köszönetüket. A bukaresti magyar iskola tanítóinak a társulat évi 600 frtot ad; a mult tanévben a gimnáziumi osztályokban 318 tanuló közt 112 magyar volt, az elemi osztályokban 152 közt 45 magyar. Több hagyomány bejelentése után felolvasták a pénztári jelentést, mely szerint a társulati tőke készpénzben 9930 frt érték-papirokban 36,700 frt. Végül iskoláknak, templomoknak szavaztak meg kisebb-nagyobb segélyösszegeket.

A természettudományi társulat legutolsó ülésén dr. *Kiss* Károly bemutatót egy állandó nitrogén-fejlesztő készüléket. Utána dr. *Oláh* Gusztáv, a lipótmezei tébolyda orvosa, értekezett a szerv-érzetekről s lélektani álláspontra helyezkedve fejtegette azokat a benső érzeteket, melyek hangulatunknak organikus alapját képezik. Dr. *Szili* Adolf a szemnek sérülési veszedelméről értekezett. Statisztikai adatai szerint a különböző foglalkozásuak közt a szemek sérülése a következő arányban észlelhető: 141 kovács közt 68, tehát 60% sérült volt; 479 lakatos közt 341, tehát 71%; — 173 vasesztérgályos közt 126, tehát 73%. Dr. *Szterényi* Hugó az iszkhiai fölréngésről tartott felolvasását. A szerencsétlenség okául a jelenségek összesége és a sziget geologiai szerkezete alapján a földalatti üregek s a rendszer-nélküli mívelt bányák beomlását tartja valószínűnek.

Az országos ügyvédi értekezlet tárgyában a budapesti ügyvédi kör által kiküldött 45-ös bizottság decz. 23 délelőtt 10 órakor tartotta alakuló gyűlését az ügyvédi kör helyiségében. Csaknem valamennyi tag megjelent és élénk eszmecsere folyt a modus procedendi iránt, melyben *Dell'Adami* Rezső, *Bernáth* Béla, *Zsigmondy* Jenő, *Virava* József, *Hódossy* Imre, *Teleszky* István, *Darányi* Ignác, *Végh* Arthur, *Stiller* Mór és *Králik* Lajos vettek részt. A bizottság elnökévé *Burián* János, jegyzőjévé *Bernáth* Béla választatván, végre albizottság küldetett ki az előmunkálatok végzésére, a vidéki részvét s vidéki óhajok, indítványok stb. adatok beszerzésére, programmtervezet kidolgozása stb. tekintetében, mi legfőlegb egy hó alatt elvégeztetvén, a vidéki tagokkal kiegészített bizottság jövő év tavaszára végleges programm alapján fogja egybehívni az országos értekezletet. Az albizottság elnökévé *Unger* Alajos, tagjává *Dell'Adami* Rezső, *Sik* Sándor, *Bernáth* Béla, *Végh* Arthur, *Darányi* Ignác, *Chorin* Ferencz, *Stiller* Mór és *Králik* Lajos bizottsági tagok választottak.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Gyulai Pál a műegyetemen befejezte előadásai ciklusát *Petőfi* költészetéről. Ez alkalommal búcsút vett hallgatóitól, mire *Szili* Kálmán rektor kifejezést adott annak az óhajtásnak, hogy a kitűnő esztétikus *Arany* Jánosról is tartson széptudományi előadásokat.

Tennyson kitüntetése. A nagy angol költőt az angol királynő peeri méltóságra emelte. A radikális angol lapok zokon veszik a költőtől, hogy nem utasította vissza a kitüntetést. A «Spectator» ezt írja: «Reméljük, hogy Tennyson a költő drágább az angol népnek, mint lord Tennyson d'Eyncourt valaha lehet.» A «Saturday Review» ellenben így ír: «Nehéz példát találni arra, hogy egyhangúbb helyesléssel találkozzék a legfőbb kitüntetés adományozása, melyet angol elnyerhet, mint Tennyson urnak peeri méltóságra való emelése. Jöhet még idő, mikor Gladstone legnagyobb igénye a dicsőségre az lesz, hogy Tennysont peeré tette.

M Ű V É S Z E T.

A műcsarnok karácsonyi kiállításában ismert festőink nagyrésze ez évben is részt vesz jóllehet csak oly művek vétettek föl, melyeknek ára 100 forinton alul van. *Ligethy* Antal, *Tölgyessy* Ar-

thur, Telepy Károly, Gyulai László, Aggházy Gyula, Tahi Antal, Szirmay Antal, Konek Ida, Margitay Tihamér stb. vannak képviselve a kiállításon, mely február 2-ig marad nyitva.

Az őszi kiállítás II. sorozatán ő felsége a király által megvásárolt négy festményt, úgymint a «Balaton»-t Mészöly Gézától, a «Pásztortűz»-et Tölgyessy Arthurtól, a «Kovács családja»-t Szobonya Mihálytól és a «Korán által való gyógyítás»-t Eisenhut Ferencztől a budai várpalotába szállították.

Magyar történelmi képcsarnok. A király a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére megengedte, hogy a magyar történelmi képcsarnok annak idején a budai kir. várkert-bazárban helyeztessék el. E bazár-bérlőknek már föl is mondtak, nemsokára megkezdik a helyiségek átalakítását; de még a történelmi arczképcsarnokot csak létesíteni kell majd!

S Z I N H Á Z.

A nemzeti színházban f. hó 22-én két új darabot adtak. Czimük: «A szép Armand» Jannet Viktortól és «A kölcsönkért felelőség» Desvalliers Mórictól. Az első megbukott, a másodiknak volt ugyan némi hatása, de az ilyen hatásra a nemzeti színház igazgatóságának nem volna szabad számítani. Alantjáró vastag humorra inkább valami daltársulat színpadára teszi alkalmasossá e darabot, mint a nemzeti színházba, hol a karzat sokat nevetett ugyan rajta, de a distingvált közönség közönyvel nézte.

A nemzeti színház eredeti drámai újdonsága Dóczi vígjátéka után ifj. Ábrányi Kornél «Olga» című társadalmi drámája s Bartók Lajos «Kendi Margit» című történelmi színműve lesz.

Szigeti József öt estén Kolozsvártt vendégszerepelt. A «Nők iskolája»-ban, «Rang és mód»-ban, «Rantzauk»-ban, «Perichon úr utazásai»-ban és «IV. Henrik»-ben lépett föl Rendkívüli lelkesedéssel fogadták és ünnepelték.

Vidéki színészet. Nyitrán az új állandó színházat a közönség élénken látogatja, Bogyó színtársulata igyekszik is a Nyitrán igen kifejtett és követelő műigényeknek megfelelni. — Veszprémben Sáhgy Zsigmond már a második bérletbe kezd. Színészei közül kiválnak: Tukoray komikus és az igazgató. Ács Flóra ügyes népszínművésznő, Sáhghné szintén jó színésznő. —

Szatmáron a közönség közönyét sem a színészek igyekezete, sem pedig az élénk műsor nem képes megtörni. Az újdonságok közül csupán az operettpremiérek örvendenek élénkebb látogatásnak. Máskor üres a színház, úgy hogy a társaság tél közepén elhagyja a várost s valószínűleg február 1-én Nagy-Károlyba megy. — **Győrött** Mándoky Béla színtársulata folytonos tetszés közt tartja előadásait. A közönség kedvence Abonyiné, kit a győri fiatalság gyönyörű élővirágkoszorúval tüntetett ki a Koldusdiák előadása alkalmából. A közönség elég kitartóan látogatja a színházat.

Gioconda, Ponchielli operája, mely nálunk határozott tetszésre talált, a bécsi udvari operaszínházban is színre fog kerülni. A próbákat Lucca asszony visszatérése után, január elején kezdik meg. Az udvari operabeli olasz staggione két előadási szakra oszlik az idén, melyik közül az első a husvéti ünnepek elé esik s hat előadásból fog állani. E hat előadásban Lucca asszony is részt vesz. Mierzwinsky tenorista és Aldighieri baritonista is szerződöttve vannak. Előadásra kerülnek: «Tell», «Lucia» (Bianchival), «Hugenották» (Lucca mint Valentina), «Tévedt nő» (Lucca mint Leonora) és «Aida». Valamelyik dalművet ismételni is fognak. A husvéti ünnepek utánra eső második előadási szak 14 előadásból fog állani: tizre Turolla kisasszony van szerződöttve a mi nemzeti színházunkról. Lucreciában a czimszerepet, a Tévedt nő-ben Leonorát, Mefistofelesben Margarethát fogja énekelni. Az olasz staggione egy új művet is be fog mutatni, Verdi «Don Carlos»-át Turolla kisasszony ebben Eboli hercegnő szerepét fogja játszani, a királynő szerepére pedig Bruschi-Chiatti asszonyt szerződöttetik a Stadttheatertől. — Nádayné asszony e hó 27-én lépett föl a bécsi operaházban. Verdi Álarczos báljában Oszkár apród szerepét énekelte és jó sikert aratott.

«Szakuntala» című három felvonásos színjátékot irt egy Weingartner Félix nevű fiatal zeneköltő, Wagner medorában. A Liszt Ferencznek ajánlott művet február havában fogják előadni a weimári udvari színházban.

Z E N E.

A budapesti Zenekedvelők Egyesülete, mint már röviden megemlítettük, decz. 19-én este a vidgóban előadta Haydn «Teremtés» című nagy oratoriumát Bellovics karmester vezetése alatt. Maleczkyné asszony, Ney és Pauli urak a nemzeti színház tagjai közreműködésével. Az egyesület ének- és zenekara a nemzeti színház zenekarának 25 közreműködő tagjával 231 személyből állott. A mű előadása általában kedvező benyomást tett és a nagy számú közönség részéről is kellő elismerésben részesült.

Négy zeneműre hirdet előfizetést idősb Ábrányi Kornél. A négy mű czime: «Magyar rhapszodia» zongorára; «A hegedős» ballada énekhangra, zongora kísérettel; «Távol tőle» ábránd zongorára és végül «Három eredeti magyar dal» énekhangra zongorakísérettel. A diszes kiállítású zenefüzet 1884. január végén kerül ki sajtó alól; előfizetési ára 1 frt.

«Magyar zenekedvelők egyesülete» czimmal egylet van alakulóban, mely zenekar alakítását czélozza; az alapszabályokat már elkészítették s legközelebb megtartják a közgyűlést.

Báró Bánffy Györgytől két új zenemű jelent meg. «Mirage» című keringő, Esterházy Eugenia, szül. Croy-Dülmen hercegnőnek ajánlva, diszes czimlappal, — és «Kék nefelejts» című eredeti dal, melyet *Serly Lajos* alkalmazott zongorára.

Szolnokon Beniczkyné-Bajza Lenke asszony fényes hangversenyt rendezett, melyen kitűnő fővárosi művészek vettek részt. Blaha Lujzát és Maleczkynét hirtelen betegségük gátolta a megjelenésben. Bercsényi közderűtség között elbeszélte humorosan a hangverseny előzményeit. Vizvári és neje nagy tetszés közt humorisztikus párbeszédet adtak elő. Bercsényi szavalt, Gassi opera áriákat, Kordin Mariska népdalokat énekelt, Hazslinszky hegedün játszott s a szolnoki közönség viharos tetszéssel jutalmazta a mű-élvezetet.

A Klemcke-féle társaság f. hó 21-én rendezte harmadik s egyszersmind utolsó kamarazene-estélyét a vidgó kis termében. A műsor két újdonságot is hozott. Bevezetőül Szabó Ferencztől (ki mióta tőle az «Ahasverus»-t előadták, mélységesen hallgatott), egy ábrándot adtak elő hárfára, oboára és harmoniumra. A tehetség ebből a művéből is kiérzik; kár hogy e fiatal zeneszerző oly keveset termel. A másik újdonság Lachnernek egy kézirati nonettója volt. A mű első fele több tetszésben részesült; andantéja és allegro moderatója igen szépek, a menuetto is kecses, s különösen triója a klarinet szólóval igen hatásos.

NŐVILÁG.

Divattudósítás A választékos téli kalapok csoportjában a szokásos bársony és nemezkalapokon kívül sajtóságos újdonságok merültek föl újabb időben, előbb azonban tanácsosnak mutatkozik bevárni, vajjon tartós sikernek örvendhetnek-e, vagy csak mulékony, pillanatnyi életü jelenségeivé válnak a divatnak, a melyek ép oly hamar tűnnek el, mint a mily gyorsan tűntek fel egymásután. Ez újdonságok közt legizlésesebbek, s ezért leghosszabb életre számolhatnak a «Chenillecapot» nevű kalapok, melyek mindenféle divatos színben készíttetnek. Ezeket vékony chenilleből készítik, úgy, hogy a chenillet hasonló színűkönnyű selyemszövettel borított kalapvázra sűrűn egymás mellé érő sujtásképen fölvarrják. Szokásos az is, hogy a vastag chenillet kosáralakba fonják, beszegik csinos chenillepomponnal s csak tollaigrettel, vagy bársony szalaggal ékítik. Fekete, barna, mohazöld, olajbogyó, granátvörös, vagy sötétkék színben e kalapok rendkívül szépen néznek ki s mostanában sokan hordanak is ilyeneket; a fekete chenille közé gyakran aranszálakat vegyitnek. Vannak aztán chenille kalapok bársonyvirágokkal és viráglevelekkel, ugynevezett veloursesipkéekkel, melyeket szintén csak tollaigrettel szoktak ékíteni. E kalapok legkevésbé sem nevezhetők excentrikusoknak, ellenben a barna prémes taplókalapokat s az ezekhez szabott hasonló anyagból készült, hordóalaku és szintén prémezett karmanlyukat kissé merész viseletnek tartják. Dánbőrből, főképen egérszürke színűből szintén nagyon csinos és izléses capote kalapokat készítenek. Ezek hasonló színű bársonnyal bevont ránczolt ernyővel vannak ellátva. Ugyanezek, ha szürke posztóából vannak készítve asztrakán szegélyezettel, vagy vörös posztóából fekete bársony szegélylyel, igen praktikusoknak tartatnak, s nagy előszeretettel viseltetnek, főképen egyszerű utczaöltözethez, épen úgy, mint a bőr és taplókalapok.

A legújabb párisi divat szerint a tavaly annyira kedvelt testhez tapadó ruhaujjakat, mint «tiszteességteleneket» örökre száműzték. Vége lett a magas hajviseletnek is; nincs többé a fej tetejére tornyozott konty. Most a haját könnyű hullámokban hátra fésülik és a nyakra lógatják. E kecses és mindenkinek jól illő fésülködést à la Régence-nek nevezik és örvendetes ujításnak mondható az újabb ismét hordott hajtornyokkal szemben.

Mit szabad ajándékozni? Egy párisi lap a közeledő ünnepek alkalmából azt a kérdést vetette föl, hogy mit szabad ajándékozunk ama családok hölgyeinek, a hol be vagyunk vezetve s látogatásokat teszünk. Egy nagyvilági hölgy e kérdésre így válaszolt: «A háziasszony még tőle távolesó személyektől is elfogadhat bár mikor virágot és czukorkákat; a család leányai csakis öregebb házibarátoktól fogadhatnak el hasonló ajándékokat. Értékes ajándékokat csakis családtagok adhatnak egymásnak; az idegen az ily értékesebb ajándékkal az illem ellen vét.»

Hölgy, mint tengerészkapitány. New-Orleansban egy Miller Mary nevű asszonyság sikerrel tette le a tengerészkapitányi vizsgálatot, de a hatóság nem engedte meg, hogy állást vállaljon.

Regatta-bál. A «Nemzeti hajósegylet» és a «Hunnia csónakázó-egylet» több tagja február hó 1-én a fővárosi vigadó termeiben a két egylet alaptökéjének gyarapítására regatta-bált rendez. A rendező-bizottságnak Fülöp Kálmán és Lisznyay Tihamér az elnökei.

A budapesti jogász-bál háziasszonya Andrassy Aladár grófné lesz.

A technikus-bál január 26-án lesz a vigadó termeiben. Elnök Halnay Ödön, alelnökök Lázár Lajos és Tolnay Kornél.

Jogászbálok a vidéken. A *pozsonyi* jogászbál január 15-én lesz a «Magyar Király» szállóházban. Védnökei: Eszterházy István grófnő, Molec Daniné és Palugyay Józsefné. A rendezőbizottság elnöke D'Orsay Miksa gróf. A *kassai* jogászbál háziasszonya Pallavicini Adolf úrgrófné lesz.

IPAR ÉS KERESKEDELEM.

Gróf Lázár Jenő Medgyesfalván mintegy 3500—4000 forinton teljes szobaberendezést készített. A bútorokat Köllő műfaragóra bízta s a bútorszöveteket szintén a gróf medgyesfalvi birtokán készítik. Lesznek a bútorok közt Bukovinából hozott házi iparcikkek is. A gróf maga stilszerű konyhán dolgozik. Az egész berendezés pedig az országos kiállításra van szánva. A gróf nagybecsű régi himzéseit és kancsóit is be fogja mutatni az országos kiállításon, valamint mindenféle kosarat, minthogy birtokain egy székelly kosárkötő által meghonosította a kosárfonást.

Nemzetközi kiállítás Londonban. A Crystal Palace Company elhatározta, hogy 1884. április 3-án a londoni kristálypalotában nemzetközi világkiállítást fog rendezni hat havi tartamra. Több osztrák nagyiparos a nevezett társulat fölhívása folytán gyűlést tartott, melyen elhatározták, hogy a kiállításon részt vesznek.

Hazai nyomdaiparunk díszére válik a *Morvay és Mérei* cég által kiadott 1884. évi gyönyörű fali-émléknaptár, melyet a nevezett műintézet pazar fénynyel állított ki s csak ösmerőseinek küldött meg, minden példányra külön belenyomatván az illető nevét. A naptár könyvárusi úton nem lesz kapható.

K Ö Z L E K E D É S .

A magyar államvasutak ujászervezése. A magyar államvasutak igazgatóságának ujászervezése, a mi január 1-ére volt kilátásba véve, aligha fog e napon életbe lépni, hanem csak az 1884-iki állami költségvetés megszavazása után, miáltal ezen ujászervezés egyszersmind a törvényhozás jóváhagyását is megnyeri, fog megtörténni; habár a jövő év első negyedére megszavazott indemnitási törvény szövege az államvasut igazgatásának ujászervezését határozottan megengedi. Ez okból a *főfelügyelőség* valószínűleg szintén még további három hónapon át fenn fog állani és az új osztály, mely a közlekedésügyi miniszteriumban helyébe felállítandó lesz, csak április 1-én fogja működését megkezdeni. Néhány, a költségvetéssel összefüggésben nem álló változtatás a közlekedési miniszterium beosztásában azonban már január 1-ével fogantatba lesz véve.

Magyar-Gácsországi vasut. E vasutra vonatkozólag beavatott körökben beszélnek, hogy egyelőre a mostani status marad fen mindaddig, míg a kettéválasztásra osztrák részről az iniciatívát meg nem ragadják.

Közvetlen gyorsvonati összeköttetés Budapest—Fiume között. A déli vasut társaság Abbaziában, Fiume mellett, nagyszerű gyógyhelyet létesít s a szállodákat és szükséges épületeket már mind munkába vették. A fiumei közlekedés javítása céljából tehát, az abbaziai gyógyhely érdekében, a társaság decz. 15-től fogva gyorsvonatokat helyezett a szent-péter-fiumei vonalon forgalomba, melyek a Budapestről Pragerhofon át közlekedő gyorsvonatokkal közvetlen csatlakozásban állanak és melyek folytán a menetidő Budapestről Fiuméba és vissza 1½ órával rövidebb, mint a budazákány zágráb-fiumei utirányon át.

Új posták. Bars megye *Bajka* községében és Veszprémmegye Almás községében új postahivatal nyílik.

V E G Y E S E K .

Személyi hírek. Kecskeméten f. hó 19-én Vadnay Andor antisemita jelöltet Vámos Béla kormánypártival szemben országgyűlési képviselővé választották.

A szegedi királyi biztosság új évvel megszűnik. Szeged város közönsége a távozó Tisza Lajos tiszteletére nagyobb ünnepélyességekre készül. Az ünnepélyek egy rendkívüli közgyűlésen tartandó ovációból, estélyből és oly intézkedésekből fognak állani, melyek Tisza Lajos emlékének állandó megörökítését célozzák.

Szegedmegye. Egy vidéki lapban azt az előttünk hihetetlennek tetsző hírt olvassuk, hogy az ujon alakítandó Szegedmegyének Tisza Lajos lesz a főispánja. Az új megye eredeti tervén, mely a királyi biztosságnál készült, állítólag az a változás esett, hogy a felosztandó Csanádmegyéből Aradmegye is kap egy járást, a battonyait

Földváry Károly volt ezredes, a szabadságharcz egyik legnagyobb hőse, elhunyt Czegléden. A vitéz hazafi temetésén sok ezer gyászoló gyűlt össze, számos koszorút küldtek ravatalára az ország több vidékéről és a honvéd-menház részéről a szomorú szertartáson Maróthy parancsnok, Zámony és Dobieszky őrnagyokból álló küldöttség jelent meg.

Karácsony ünnepére a főváros társadalma rendkívüli mértékben fejté ki jótékonyágát. A prot. országos árvaegylet árvaházában f. hó 23-án tartotta karácsonyi ünnepélyét. — Az első budapesti szegény-gyermekkert-egylet budaújlaki gyermekkertjében f. hó 18-án osztották ki a téli ruhákat, tabáni gyermekkertjében pedig 22-én; a karácsonyfákat mindkét helyen december 29-én állították fel. — A magyar gazdasszonyok országos jótékony egyletének árva-leány nevelőházában december 24-én rendezték a karácsonyfa-ünnepélyt. — A Stefánia gyermek-kórházban fekvő szegény beteg gyermekek számára az egylet és más jószívű emberbarátok nagylelkűsége folytán szintén állított a kórházi igazgatóság karácsonyfát.

A német trónörökös a Quirinálban. Római lapokban olvassuk: Midőn a német trónörökös a Quirinálba érkeztek megpillantotta Margit királynőt, feléje sietett s megcsókolta először a kezét e szavakkal: «Ez atyám nevében!» Azután homlokát csókolta meg, s így szólt: «Ez magaméban.» A megérkezését követő napon meglátogatta az olasz trónörökösöt, több tantárgyból kihallgatta, valamint füzeteit is megnézte. A trónörökös megérkezésének napján valamennyi miniszteri hivatalnok szabadságot kapott, hogy jelen lehessenek a trónörökös bevonulásánál. Az olasz királynő a trónörökös megérkezése napján rendeletet adott ki, hogy az udvari konyha-személyzetet egy német szakácsnővel szaporítsák meg. A királynő ezt a rendeletet így indokolta: Jól emlékszem, hogy nagyatyám, János szász király, egy valódi olasz ebéd után azt mondta: «Én még rosszabbul jártam, mint a keresztény vértanúk; azok csak kívülről kapták a forró olajat, engem belsőleg is kínoznak vele.» — A nagyevő trónörökös derekasan hozzá is látott a német ételekhez, melyeket meglepetésül eléje táltak.

Az angol arisztokrácia. Az angol nemesség és gentry körében nagy feltűnést kelt egy genealogiai munka, mely több családról kimutatja, hogy a Plantagenetek királyi házával rokon. Így konstalálja, hogy egy essexi család tizedik ágon III. Eduárdtól, s ötvenedik ágon I. Eduárdtól származik. Kimutatja, hogy Tennyson, a híres költő, és Sir Stafford Northcote John Gannts-nek egyenes ivadékai. Gladstone I. Eduárdnak 19-ik utóda, Wolseley pedig 17-ik utóda III. Eduárdnak.

Tökélesített zongorák. A zongora átható lármás hangja nem csak a szomszédokra kellemetlen, hanem művészi szempontból is régtől e hangszer tökéletlenségei közé van sorozva. Most Stockholmban Andersson S. zongoragyáros olyan szerkezetet talált ki, mely e bajon véglegesen segíteni fog. A szerkezet alkalmazásánál ugyanis a zongora hangját tetszés szerint lehet gyengíteni, sőt néha el is némitani, úgy hogy hiába érintjük a billentyűket, hangokat nem fogunk hallani, épen úgy, mint a néma zongorákon. Mikor a szerkezetet használni akarjuk, lenyomjuk a bal pedált. Halk, de azért csengő hang hallatszik akkor és pedig nem az által, hogy a mint ez a közönséges zongoráknál van, a kalapács-szerkezet kissé félretolatlak, hogy az három húr helyett mindenütt csak kettőt vagy egyet érinthessen. A szerkezet működése abból áll, hogy az említett pedal lenyomása alkalmával a kalapács és a hurok közé egy az egész hangszer közepén végig érő nemezlap nyomul be. Ha túlságosan gyenge hangot akarunk, akkor kihuzunk egy registert, melynek gombja a billentyűk felett van alkalmazva s ezáltal egy újabb nemezlap nyomul a kalapács és a hurok közé. Az új találmány nem kerül sokba s nagyon valószínű, hogy általános elterjedésnek fog örvendhetni, mivel szakkörök határozottan mellette nyilatkoztak.

Szives tudomásvétel végett ismételve jelentjük, hogy a Szemle összes előfizetéseit máától, azaz 1884. január 1-től számítjuk. A decemberben adott 2 példányt a f. januári számok közzé számítjuk, azaz január hóban 3 számot adunk s ezzel a Szemle megjelenése rendbe jön. Ez elhatározásunkat ama körülmény okozta, hogy a t. előfizetők $\frac{3}{4}$ -ed része f. é. január 1-től rendelte meg lapunkat.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos: GRÓF KREITH BÉLA.